

September 2012

Efterskolerne og uddannelsesmobilitet

Udarbejdet af DAMVAD for Efterskoleforeningen

For information on obtaining additional copies, permission to reprint or translate this work, and all other correspondence, please contact:

DAMVAD A/S
Badstuestræde 20
DK-1209 Copenhagen K
Tel. +45 3315 7554
info@damvad.com
damvad.com

Copyright 2012, DAMVAD

Indhold

1	Sammenfatning	6
1.1	Efterskoleelever kommer både fra uddannelsesstærke og uddannelsesfremmede hjem	6
1.2	Efterskolen har en positiv effekt på overgangen til ungdomsuddannelse – og delvist på gennemførelse	6
1.3	Der er markant forskel på gennemførelsen i 9. og 10. klasse – og størst effekt ved både 9. og 10. klasse på efterskole	6
1.4	Efterskolerne stimulerer til uddannelsesmobilitet – og har en særlig effekt på overgangen for elever fra uddannelsesfremmede hjem	7
1.5	Efterskolerne spiller en væsentlig rolle for overgangen til erhvervsskoler	7
1.6	Skolekammerateffekten betyder noget – men kan effekten fremmes?	8
1.7	Efterskolen spiller en væsentlig rolle for de ordblinde og unge med særlige behov	8
2	Baggrund: Efterskolerne og social mobilitet	9
2.1	Uddannelsesmobilitet: Hvorfor er det afgørende?	9
2.2	Status på uddannelsesmobiliteten i Danmark	9
2.3	Efterskolen som skoleform	10
3	Fra efterskoler til ungdomsuddannelse	11
3.1	Elever på efterskolerne kommer generelt fra mere uddannelsesstærke hjem	11
3.2	10.-klasseselever har den højeste overgangsrate til ungdomsuddannelser	14
3.3	9.-klasseseleverne fra de almene efterskoler starter især på erhvervsuddannelserne	15
3.4	10.-klasseselever fra efterskoler har den højeste gennemførelsesprocent	18
3.5	Elever fra uddannelsesfremmede hjem har lavest gennemførelse	19
3.6	Elever fra ordblindeefterskoler og efterskoler for unge med særlige behov	21
4	Effekten af et efterskoleophold	24
4.1	Efterskoleopholdet øger sandsynligheden for at begynde på en ungdomsuddannelse	24
4.2	Efterskoleopholdet har særligt en effekt på overgangen for elever fra uddannelsesfremmede hjem	25
4.3	Efterskolerne bygger bro til erhvervsuddannelser, hf og det almene gymnasium	27
4.4	9.-klasseseleverne på efterskoler har en dårligere gennemførelse	27
4.5	Efterskolerne og uddannelsesmobilitet	30
5	Elevsammensætningens betydning for overgang til ungdomsuddannelse	31
5.1	Skolekammerateffekten er særlig stærk på efterskolerne	32
5.2	Overgangen til ungdomsuddannelse forbedres, når der er flere elever fra uddannelsesstærke hjem	33
6	Litteratur	35
Appendiks 1: Metode		36
6.1	Metode og datagrundlag	36

6.1.1	Socioøkonomisk indeks	37
6.1.2	Datagrundlag	38
6.1.3	Kontrolgruppen	39
6.1.4	Estimering af propensity score	39
6.1.5	Kvalitetssikring af kontrolgruppen	40

Appendiks 2: Tabeller	43
------------------------------	-----------

1 Sammenfatning

Uddannelsesmobilitet er og har i de seneste år været på den politiske dagsorden. Målsætningerne om, at 95 pct. af alle unge skal gennemføre en ungdomsuddannelse og 60 pct. en videregående uddannelse, er begge udtryk for et ønske om øget uddannelsesmobilitet. I denne undersøgelse sætter vi derfor fokus på, om et efterskoleophold – givet sin særegne skoleform – har en særlig betydning for den enkeltes uddannelsesmobilitet.

Spørgsmålet vi søger at besvare er, om et efterskoleophold øger den unges sandsynlighed for henholdsvis at starte på og gennemføre en ungdomsuddannelse set i forhold til en sammenlignelig elev fra folkeskolen og fri- og privatskoler. Sagt med andre ord: Har efterskolerne et særligt potentiale, når det gælder at fremme uddannelsesmobilitet?

Nedenfor opsummerer vi syv centrale budskaber og konklusioner.

1.1 Efterskoleelever kommer både fra uddannelsesstærke og uddannelsesfremmede hjem

Megen forskning peger på, at eleverne baggrund er afgørende for deres uddannelsesvalg og mulighed for uddannelsesmobilitet. I denne analyse ser vi på elevbaggrund ud fra en sammenvejning af forældrenes uddannelsesniveau, arbejdsmarkeds-tilknytning og gennemsnitlige indkomst. Det viser to interessante konklusioner. For det første, at efterskolerne rummer elever fra *både* uddannelsesstærke og uddannelsessvage hjem fx kommer i alt 13 pct. fra uddannelsessvage hjem. For det andet, at der er markant forskel på elevernes baggrund i henholdsvis 9. og 10. klasse, hvor 10. klasse på efterskolerne er kendetegnet ved en større andel af elever, som kommer fra uddannelsesstærke hjem (64 pct.) både sammenlignet med 9. klasse i

efterskolen (54 pct.) og 10. klasser i folkeskolen (40 pct.).

Set ud fra teorien om, at dem, man er på efterskole med, er afgørende for uddannelsesmobiliteten, så har efterskolerne umiddelbart et stort potentiale til at bidrage til uddannelsesmobilitet grundet deres elevsammensætning.

1.2 Efterskolen har en positiv effekt på overgangen til ungdomsuddannelse – og delvist på gennemførelse

I denne analyse måler vi effekten af et efterskoleophold på sandsynligheden for henholdsvis at starte og gennemføre en ungdomsuddannelse. Der er igen to centrale konklusioner. For det første er sandsynligheden for, at en efterskoleelev starter på en ungdomsuddannelse højere end for folkeskoleelever.

Hvad angår gennemførelse er der for det andet ikke en signifikant forskel på efterskoleelevernes sandsynlighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse sammenlignet med folkeskoleelever – 81 pct. for begge grupper. Derimod er der en signifikant forskel på efterskole- og fri- og privatskoleeleverne. Sidstnævnte har med 86 pct. en markant højere sandsynlighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse. Mere interessant er det, at der er markant forskel på sandsynligheden for at gennemføre en ungdomsuddannelse mellem 9. og 10. klasse – det uddyber vi nedenfor.

1.3 Der er markant forskel på gennemførelsen i 9. og 10. klasse – og størst effekt ved både 9. og 10. klasse på efterskole

Ser vi på effekten af et efterskoleophold fordelt på klassetrin, har efterskolen en positiv effekt på 10.-klasseselevernes gennemførelse. Deres sandsyn-

lighed for at gennemføre er 2,3 pct. højere end kontrolgruppen. Her er det værd at bemærke, at 10.-klasseeleverne udgør 80 pct. af alle de elever, som afslutter deres grundskole på en efterskole.

Noget anderledes ser det ud, når vi ser på 9.-klasseseleverne. Her er der tale om en negativ effekt, hvor efterskoleeleverne har 9 pct. lavere sandsynlighed for at have gennemført en ungdomsuddannelse otte år efter endt grundskoleophold. En del af forklaringen skyldes, at 9.-klasseselever generelt har en dårligere overgangsrate til ungdomsuddannelser – dvs., at der er færre som starter på en ungdomsuddannelse og dermed også en lavere sandsynlighed for at gennemføre.

Ser vi endelig på elever, som gennemfører *både* 9. og 10. klasse på en efterskole, så er det her, vi finder den største effekt. Overgangsraten er her 2,3 pct. højere for efterskoleeleverne i forhold til sammenlignelige elever fra folkeskolen og fri- og privatskoler.

At efterskolen har størst effekt på både overgang og gennemførelse i 10. klasse er interessant i forhold til diskussionen om, hvorvidt 10.klasse skal målrettes fagligt svage elever, som det er på folkeskolerne. Effektmålingen viser netop, at det ekstra år betaler sig – også for de stærke elever.

1.4 Efterskolerne stimulerer til uddannelsesmobilitet – og har en særlig effekt på overgangen for elever fra uddannelsesfremmede hjem

Uddannelsesmobilitet defineres traditionelt ved, at en ung opnår et uddannelsesniveau, som ligger over forældrenes. I og med at vi i denne undersøgelsen sætter fokus på ungdomsuddannelser, er den eneste gruppe elever, som har mulighed for at opnå et højere uddannelsesniveau end deres for-

ældre, elever, der kommer fra hjem, hvor grundskole er den højeste gennemførte uddannelse. Selv om der er tale om en relativt lille gruppe elever, ca. 8 procent af eleverne på efterskolerne, så er der en positiv effekt, i og med deres sandsynlighed for at starte på en ungdomsuddannelse er 2,8 pct. højere end sammenlignelige elever fra folkeskolen/fri- og privatskolen.

Endnu mere interessant er det, at efterskoleopholdet har den største effekt for de elever, som har de dårligste forudsætninger – gruppen af de uddannelsesfremmede, som udgør omkring 13 pct. af eleverne på de almene efterskoler. Selvom denne gruppes overgangsrate til ungdomsuddannelse generelt er lavere end de øvrige grupper, så har efterskoleelever fra uddannelsesfremmede hjem 2,9 pct. større sandsynlighed for at starte på en ungdomsuddannelse sammenlignet med lignende elever fra folke-, fri- og privatskoler.

Effektmålingen giver selv sagt ikke noget svar på, hvordan efterskolerne bidrager med uddannelsesmobilitet og stimulerer de uddannelsesfremmede, men andre undersøgelser peger på, at faktorer som miljøskiftet, mødet med anderledes lærere og en anderledes undervisningsform er med til at styrke de unge afklaringsmæssigt og gøre dem mere modne samt give dem mod og selvtillid til at kaste sig ud i en ungdomsuddannelse efter 10. klasse.

1.5 Efterskolerne spiller en væsentlig rolle for overgangen til erhvervsskoler

I disse år er der særligt fokus på erhvervsuddannelserne, og hvordan vi kan sikre et tilstrækkeligt niveau af højt kvalificerede faglærte. Udfordringen er, at flertallet af de stærke elever vælger det almene gymnasium. Nærværende analyse bekræfter også, at andelen af elever, som starter på en gym-

nasial uddannelse, generelt er højere, jo stærkere elevernes baggrund er. Analysen viser dog, at andelen af 10.-klasses-eleverne på efterskolerne, som starter på en erhvervsuddannelse, ikke falder i samme grad som blandt 9.klasses-elever, jo stærkere baggrund eleverne kommer fra. Noget tyder altså på, at efterskolerne er i stand til at motivere de mere uddannelsesstærke elever til en erhvervsuddannelse.

Effektanalysen viser dog, at der ikke er en signifikant større andel af efterskoleeleverne, som starter på en erhvervsuddannelse – bortset fra 9.-klasses-eleverne. Det er så desværre også valget af erhvervsuddannelser, som forklarer, at 9.-klasses-elever på efterskolerne har en signifikant lavere gennemførelse, idet frafaldet på erhvervsuddannelser er signifikant større.

1.6 Skolekammerateffekten betyder noget – men kan effekten fremmes?

Skolekammeratskabseffekt henviser til, at elever påvirker hinanden, og at gode/dårlige kammeratskaber eller sociale miljøer har en positiv/negativ effekt på den enkelte elevs præstationer.

Analysen af skolekammerateffekten viser, at der er en positiv signifikant sammenhæng mellem overgangen til ungdomsuddannelse og elevsammensætningen på en given skole. Analysen viser med andre ord en positiv skolekammerateffekt, som udmønter sig i, at elever med mindre gode uddannelsesforudsætninger har en højere overgangsrate til ungdomsuddannelsen, når de går på skoler med elever med gode uddannelsesforudsætninger.

Denne effekt er at finde på alle grundskoler, men effekten er særlig stærk på efterskolerne.

En anden central konklusion er, at sandsynligheden for, at elever fra et uddannelsesfremmed hjem starter på en ungdomsuddannelse, øges markant, når de går på efterskoler, hvor der er en *høj* andel af uddannelsesstærke elever. Sagt med andre ord jo flere elever fra uddannelsesstærke hjem, jo bedre klarer eleverne fra uddannelsesfremmed hjem sig i overgangen til ungdomsuddannelse.

1.7 Efterskolen spiller en væsentlig rolle for de ordblinde og unge med særlige behov

Elever fra ordblindeefterskoler og efterskoler for unge med særlige behov fx ADHD adskiller sig fra elevgruppen på de almene efterskoler, folkeskolerne og fri- og privatskoler. Først og fremmest adskiller de sig i forhold til deres faglige indgangsniveau. De unge kommer netop på disse typer efterskoler, fordi de har forskellige faglige udfordringer. Eleverne adskiller sig også på forældrenes uddannelsesbaggrund, hvor de samlet set kommer fra hjem med et lavere uddannelsesniveau.

Det er derfor heller ikke overraskende, at færre elever fra ordblindeefterskolerne (82 pct.) og efterskoler for unge med særlig behov påbegynder en ungdomsuddannelse (41 pct.). Til sammenligning starter mere end 89 pct. af eleverne fra de almene efterskoler på en ungdomsuddannelse. Endelig adskiller elever på special- og ordblindeefterskolerne ved, at det er erhvervsuddannelser, som er altdominerende.

2 Baggrund: Efterskolerne og social mobilitet

2.1 Uddannelsesmobilitet: Hvorfor er det afgørende?

Social mobilitet er et udtryk for bevægelsen af individer eller grupper fra én social position til en anden og refererer ofte til mobiliteten mellem forældre og børn. Helt specifikt sætter vi med denne undersøgelse fokus på *uddannelsesmobilitet* forstået som chancen for at påbegynde og gennemføre en uddannelse, der er højere, end den uddannelse ens forældre har gennemført (Munk 2009). Uddannelsesmobilitet kommer i denne optik til udtryk, når et barn af ufaglærte forældre tager en erhvervsuddannelse, eller når et barn af faglærte forældre tager en erhvervsakademiuddannelse.

Uddannelsesmobilitet er og har i de seneste år været på den politiske dagsorden. Målsætningerne om, at 95 pct. af alle unge skal gennemføre en ungdomsuddannelse og 60 pct. en videregående uddannelse, er begge udtryk for et ønske om øget uddannelsesmobilitet. Og der er mange gode grunde til, at man ønsker at øge uddannelsesmobiliteten i Danmark. Eksempelvis viser en undersøgelse udarbejdet af AE-Rådet, at uddannede betaler langt mere i skat, end de trækker på offentlige overførsler (AE-rådet 2012). Øget uddannelsesmobilitet øger samtidig den økonomiske effektivitet, da et samfund med stor mobilitet har en større sandsynlighed for, at stillinger, der kræver specielle færdigheder, faktisk bestrides af individer med disse specielle færdigheder. Sidst men ikke mindst er social uddannelsesmobilitet med til at sikre, at færre personer kommer på den forkerte hylde og ikke udnytter deres evner (Munk 2009).

2.2 Status på uddannelsesmobiliteten i Danmark

Forskning viser, at uddannelsesmobilitet overordnet set påvirkes af to forhold. For det første af-

hænger det af den enkeltes sociale baggrund, den enkeltes evner og skolegang. Dernæst afhænger den enkeltes sociale mobilitet af, hvilke adgangsveje og uddannelsesmuligheder, der er til rådighed og tilgængelige i uddannelsessystemet (Hutters og Brown 2011:24).

Forskningen viser, at der fortsat er en stærk sammenhæng mellem social oprindelse og valg af uddannelse, men at uddannelsesvalg i dag dog ikke er nær så afhængig af ens sociale baggrund som førhen (Munk 2011; McIntosh og Munk 2011). Dette kommer blandt andet til udtryk ved, at en langt større andel af unge fra ikke-faglærte og faglærte hjem kommer i gymnasiet og på universitetet end tidligere (Munk 2009). Der er flere årsager til, at uddannelsesmobiliteten er øget. En øget omfordeling af økonomiske ressourcer og en høj SU, indførelsen af gratis uddannelse, ungdomsuddannelser med forskellige profiler som htx og hf og et øget antal af studiepladser er bare nogle af forklaringerne (Jæger 2008; Munk 2011).

Det er dog ikke alle unge, for hvem uddannelsesmobiliteten er øget. Der er stadig en relativ stor del af en ungdomsårgang, som ikke engang får en ungdomsuddannelse, enten fordi de slet ikke starter på en ungdomsuddannelse, eller fordi de falder fra (Munk 2011). De seneste tal fra Danmarks Statistik viser, at en fjerdedel af de 25-årige mænd og en femtedel af de 25-årige kvinder i dag ikke har anden uddannelse end folkeskolen. En granskning af forældrenes uddannelsesniveau og tilknytning til arbejdsmarkedet viser, at 39 pct. af de 25-årige, hvis forældre ikke har en uddannelse efter folkeskolen, heller ikke selv har fået det. I den anden ende af skalaen er de unge, hvis forældre har en forskeruddannelse eller en lang videregående uddannelse: her er der kun henholdsvis 12 pct. og 13 pct. af de 25-årige, der ikke har taget en uddannelse efter folkeskolen. I og med at der i de kommen-

de år vil være stadig færre job til ufaglærte, vil disse unge formentligt have svært ved at få et job og have en stabil tilknytning til arbejdsmarkedet.

Gruppen af unge, som ikke får en ungdomsuddannelse udgøres især af unge fra uddannelsesfremmede hjem (Munk 2011). For mens økonomiske ressourcer i hjemmet spiller en mindre rolle, så peger forskere på, at forskelle i familiers kulturelle ressourcer får en stadig større betydning. Med kulturelle ressourcer refereres her særligt til forældrenes uddannelsesniveau, da denne anses som afgørende for, hvilke forudsætninger barnet får i forhold til at begå sig i et stadig mere akademiseret uddannelsessystem (Jæger og Holm 2004; Jæger 2007; Munk 2011). Det anvendte sprog i uddannelsessystemet kan fx være fremmed for unge med ufaglærte forældre, som oftest har et begrænset kendskab til skolens forventninger og sprogbrug. Samtidig peges der også på, at faktorer, som ikke direkte er knyttet til den unges baggrund i dag, er langt vigtigere, end de var for en generation siden (Munk 2011). Det drejer sig om faktorer som i højere grad knytter sig til skolen som fx lærere, vejledning og elevsammensætning (Munk 2011; Beldo 2008). Set i det lys er efterskolens indsats interessant,

2.3 Efterskolen som skoleform

Der findes i Danmark 256 efterskoler, og hvert år starter omkring 28.000 unge på et efterskoleophold. Efterskolerne er meget forskellige og har forskellige fokus. De har dog det tilfælles, at de som skoleform adskiller sig fra den almindelige folkeskole. Når de unge starter på en efterskole, integreres de i en ny og anderledes skolekontekst, som kombinerer skolegang med andre former for samvær mellem de unge såvel som lærere. Netop efterskolens kombination af undervisning og samvær vurderes at have positiv indflydelse på elever-

nes selvværd, selvtillid og faglige forudsætninger, og eleverne peger selv på, at efterskoleopholdet har betydning for deres videre deltagelse i uddannelse og mulighed for at gennemføre (Thomsen og Jensen 2011; Von Oetting 2011).

I denne undersøgelse sætter vi derfor fokus på, om et efterskoleophold – givet sin særlige skoleform – har en særlig betydning for den enkeltes uddannelsesmobilitet. Spørgsmålet vi søger at besvare er, om et efterskoleophold øger den unges sandsynlighed for at starte på og gennemføre en ungdomsuddannelse set i forhold til en sammenlignelig elev fra folkeskolen og fri- og privatskoler.

Et særligt fokus i undersøgelsen er, om der er en særlig effekt for bestemte typer unge. Har efterskoleopholdet fx en særlig effekt for unge fra uddannelsesfremmede hjem, som ifølge forskningen har en øget risiko for ikke at gennemføre en ungdomsuddannelse? Med andre ord: bidrager efterskolerne i særlig grad til uddannelsesmobiliteten?

I forlængelse af dette ser vi nærmere på, hvilken betydning sammensætningen af elever på den enkelte efterskole har for den enkeltes uddannelsesmobilitet ud fra hypotesen om, at hvem man opholder sig på efterskole med har en større betydning end i folkeskolen, idet man er sammen mere intensivt.

3 Fra efterskoler til ungdomsuddannelse

I dette kapitel sætter vi fokus på efterskoleelevernes uddannelsesmønstre efter afsluttet ophold set i forhold til henholdsvis folkeskoleelever og elever fra fri- og privatskoler. Vi ser nærmere på, hvad der kendetegner eleverne, hvor mange der starter på en ungdomsuddannelse, hvilken ungdomsuddannelse de starter på, og om de gennemfører. Sagt med andre ord, så bidrager denne del af analysen med en grundlæggende forståelse af forudsætningerne for og indsigt i elevernes uddannelsesadfærd forud for effektanalysen i kapitel 4.

Dernæst har vi valgt at se særskilt på ordblindeefterskoler og efterskoler for unge med særlige behov, da deres profil og elevgruppe er meget forskellig fra de almene efterskoler.

I den deskriptive analyse indgår 568.755 elever, som i perioden 2000-2009 afsluttede grundskolen på en efterskole, folkeskole eller fri- og privatskole.

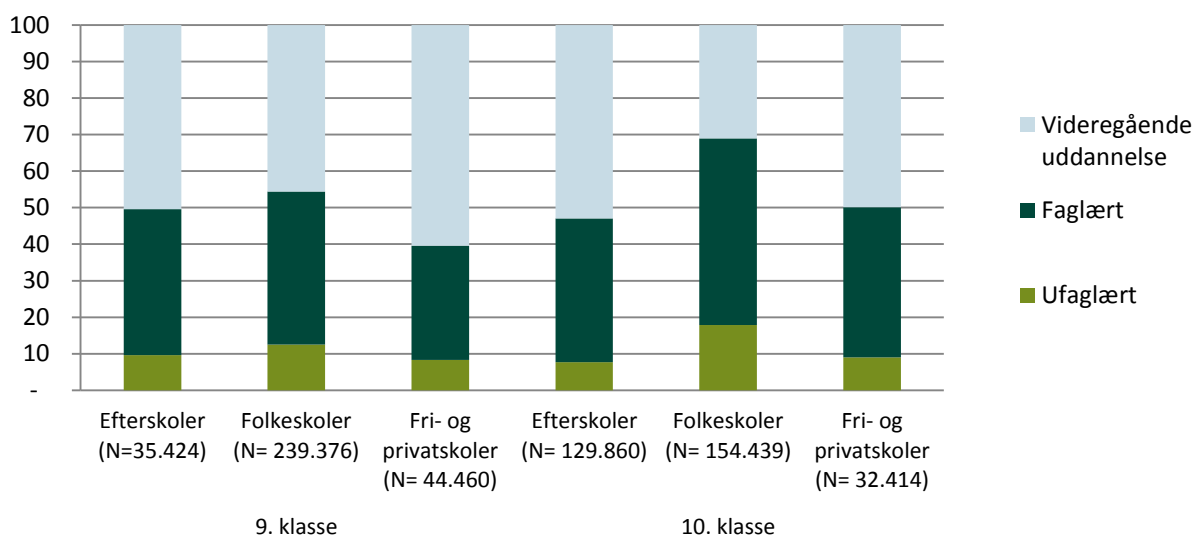
3.1 Elever på efterskolerne kommer generelt fra mere uddannelsesstærke hjem

En måde at betragte elevsammensætningen på er ved at se på forældrenes uddannelsesbaggrund. Som tidligere nævnt viser forskningen, at denne har en stor betydning for, om en ung starter på og gennemfører en ungdomsuddannelse.

Som det fremgår af figur 3.1 kommer størstedelen (50 pct.) af 9.-klasses-eleverne på efterskolerne fra hjem, hvor videregående uddannelse er den længste uddannelse. Det gør sig gældende for en mindre andel af folkeskoleeleverne (45 pct.), mens der på fri- og privatskolerne er markant flere elever (60 pct.), hvis forældre har en videregående uddannelse. Omkring 40 pct. af folkeskole- og efterskoleeleverne kommer fra hjem, hvor erhvervsuddannelse er den længste uddannelse, mens ca. 10 pct. af efterskoleeleverne og 13 pct. af folkeskoleeleverne kommer fra hjem, hvor grundskolen eller en ikke-kompetencegivende ungdomsuddannelse (stx, htx,

FIGUR 3.1

Forældrebaggrund fordelt på skoletype, 2000-2009 pct.

Kilde: DAMVAD på baggrund af tal fra Danmarks Statistik

Note: For at gøre forældrenes uddannelsesniveau entydigt, er der for hver elev taget udgangspunkt i den højst fuldførte uddannelse blandt forældre i det sidste år, eleven observeres.

hf og hhx) er den længste uddannelse.

Ser vi på elevsammensætningen i 10. klasse, kommer efterskoleeleverne overordnet set fra mere uddannelsesstærke hjem sammenlignet med folkeskoleeleverne. Der er således markant færre elever på efterskolerne, som kommer fra et hjem, hvor forældrene er ufaglærte. Denne gruppe udgør 8 pct. på efterskolen, mens den udgør 18 pct. på folkeskolerne. Der er også markant flere elever, hvis forældre er faglærte, på folkeskolerne. Ca. 51 pct. af folkeskoleeleverne kommer fra hjem, hvor en erhvervsuddannelse er den længste uddannelse, mens det samme gør sig gældende for 39 pct. af efterskoleeleverne.

En anden måde at betragte elevsammensætningen på er ved at inddrage andre baggrundsfaktorer såsom forældrenes arbejdsmarkedstilknytning og indkomst. Helt konkret har vi placeret eleverne i fire elevgrupper på baggrund af en sammenvejning af tre baggrundsfaktorer:

1. Forældrenes uddannelsesniveau (målt i måneder)
2. Forældrenes arbejdsmarkedstilknytning (målt ved ledighedsperiode)
3. Forældrenes gennemsnitlige indkomst.

Nedenstående oversigt illustrerer, hvorledes en typisk elevs familie inden for hver gruppe ser ud. Det er vigtigt at holde sig for øje, at der ikke er tale

KARAKTERISTIKA I ELEVGRUPPER

Gruppe 1: Elever fra uddannelsesstærke hjem

- Forældrene har typisk en mellemlang eller lang videregående uddannelse
- Høj indkomst (gns. 582.278 kr.)
- Lav ledighed (gns. 3 dage inden for de seneste fem år)

Gruppe 2: Elever fra uddannelsesstærke hjem

- Forældrene har typisk en kort eller mellemlang videregående uddannelse
- Middelhøj indkomst (gns. 401.352 kr.)
- Lav ledighed (gns. 12 dage inden for de seneste fem år)

Gruppe 3: Elever fra mindre uddannelsesfremmede hjem

- Forældrene har typisk en erhvervsuddannelse
- Middellav indkomst (gns. 333.428 kr.)
- Middelhøj ledighed (gns. 36 dage inden for de seneste fem år)

Gruppe 4: Elever fra uddannelsesfremmede hjem

- Forældrene har typisk en grundskole- eller ikke-kompetencegivende ungdomsuddannelse
- Lav indkomst (gns. 280.753 kr.)
- Høj ledighed (gns. 110 dage inden for de seneste fem år)

Kilde: DAMVAD 2012

Note: Indkomst er udregnet som gennemsnittet af den gennemsnitlige indkomst blandt forældre, der begge har haft arbejde i hele året 2010

om homogene grupper. I og med der er tale om en *sammenvejning* af forskellige faktorer, vil der inden for grupperne være forskel på elevernes familiebaggrund. For eksempel kan der sagtens være elever fra uddannelsesstærke hjem, som har forældre med en erhvervsuddannelse, hvis disse har en høj indkomst og en høj tilknytning til arbejdsmarkedet.

En anden ting, der er vigtigt at holde sig for øje i forhold til elever fra uddannelsesfremmede hjem, er, at de udfordringer eleverne kæmper med er meget forskelligartede. Det kan være faglige, psykiske og sociale problemer. Med til historien hører også, at ikke alle elever, som vi i denne undersøgelse definerer som elever fra uddannelsesfremmede hjem, nødvendigvis klarer sig dårligt i skolen og i uddannelsessystemet som helhed – deres statistiske forudsætninger er blot mindre gode.

I nedenstående figur ses fordelingen af de fire grupper på efterskoler, folkeskoler og fri- og privatskoler. Som det fremgår af figuren, er der ikke den store forskel på elevsammensætningen i 9. klasse

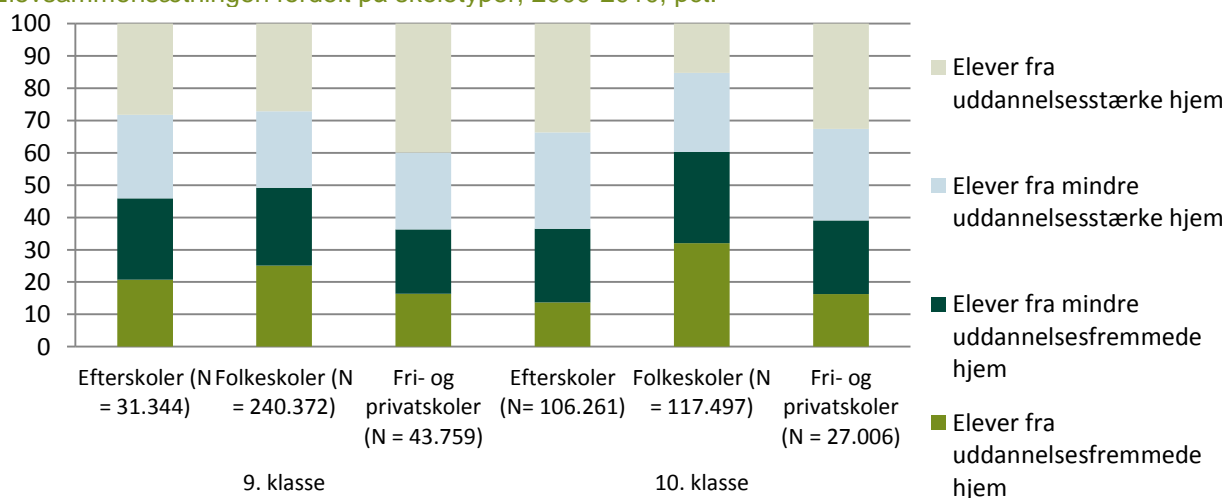
på efterskolerne og folkeskolerne. Der er en lille, men ikke særlig markant overvægt på efterskolerne af elever fra uddannelsesstærke hjem. Til gengæld adskiller elevgruppen på fri- og privatskolerne sig markant. Her er en klar overvægt af elever fra uddannelsesstærke hjem. Hele 40 pct. af eleverne er således fra uddannelsesstærke familier.

Et noget anderledes billede tegner sig, når vi ser på 10.-klasseselever. Her er det i høj grad efterskolerne og fri- og privatskolerne, der ligner hinanden med en høj andel af elever fra uddannelsesstærke hjem. På folkeskolen er der derimod en overvægt af elever fra uddannelsesfremmede hjem.

10.-klasseseleverne på efterskolerne adskiller sig dog ikke kun på baggrundskarakteristika som hjemmets uddannelsesniveau. En evaluering af folkeskolens 10. klasse gennemført af EVA i 2011 viser, at der også er stor forskel på de to elevgrupper i forhold til, hvordan de selv vurderer deres uddannelsesparathed, skoletrivsel og motivation for videre uddannelse. Evalueringen viser, at ele-

FIGUR 3.1

Elevsammensætningen fordelt på skoletyper, 2000-2010, pct.

Kilde: DAMVAD 2012 på baggrundtal fra Danmarks Statistik

ver, der skal begynde 10. klasse på efterskoler, er mere afklarede om deres uddannelsesvalg og vurderer deres egne faglige kompetencer væsentligt højere end elever, der har valgt 10. klasse på folkeskoler (EVA 2011: 9). Dette kommer blandt andet til udtryk ved, at for elever, der skal begynde i 10. klasse på en efterskole, er faglig opkvalificering et væsentligt, men ikke et primært mål, mens elever, der vælger 10. klasse på en folkeskole, primært har valgt at begynde i 10. klasse på en folkeskole for at forbedre sig fagligt og derved blive klar til en ungdomsuddannelse (EVA 2011:42).

Resultaterne fra EVA's undersøgelse er også at finde i en forløbsundersøgelse af 1200 unges veje til ungdomsuddannelse gennemført af Center for Ungdomsforskning (2007). Undersøgelsen viser, at 43 pct. af 10.-klasseselever har valgt at tage 10. klasse på en efterskole, fordi de ønskede et anderledes skoleår, mens en overvejende del af de elever, som valgt folkeskolens 10. klasse gjorde det for at forbedre sig fagligt og blive mere afklaret i

forhold til valg af ungdomsuddannelse (Pless og Katznelson 2007:35). Det fremhæves dog, at ønsket om noget 'anderledes' ikke står i kontrast til et fokus på faglighed og afklaring, men snarere opleves som en forudsætning for, at man fagligt, personligt og afklaringsmæssigt kan "rykke" sig.

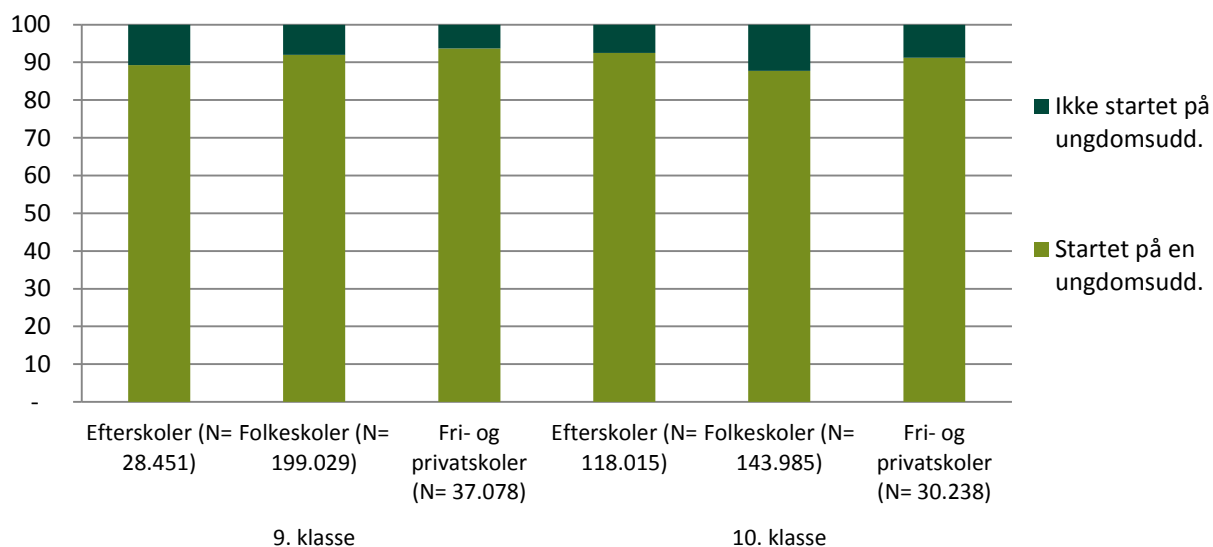
3.2 10.-klasseselever har den højeste overgangsrate til ungdomsuddannelser

Forskellen i elevsammensætningen mellem efterskolerne, folkeskolerne og fri- og privatskolerne og ikke mindst mellem 10.- og 9. klasse på efterskolerne afspejler sig også i andelen af elever, som starter på en ungdomsuddannelse inden for to år efter endt grundskoleophold.

Som det fremgår af figur 3.3 var 89 pct. af de elever, som afsluttede 9. klasse på en efterskole i perioden 2000-2008, startet på en ungdomsuddannelse to år efter. Til sammenligning var 92 pct. af eleverne fra folkeskolen og 94 pct. af eleverne fra

FIGUR 3.3

Overgang til ungdomsuddannelse to år efter afsluttet grundskole fordelt på skoletype og klassetrin, 2000-2008, pct.

Kilde: DAMVAD på baggrund af tal fra Danmarks Statistik

fri- og privatskolerne startet på en ungdomsuddannelse to år efter.

Noget anderledes ser det ud, når vi ser på 10.-klasse-eleverne. Her er det efterskoleeleverne, der med 93 % har den højeste overgangsrate til ungdomsuddannelser. Herefter kommer fri- og privatskoleeleverne med 91 % og folkeskoleeleverne med 88 %.

Det skal i den sammenhæng bemærkes, at elever, der afslutter 9. klasse på efterskoler, kun udgør ca. 20 pct. af de elever, der hvert år afslutter grundskolen på en efterskole. Langt størstedelen afslutter efter 10. klasse.

3.3 9.-klasseseleverne fra de almene efterskoler starter især på erhvervsuddannelserne

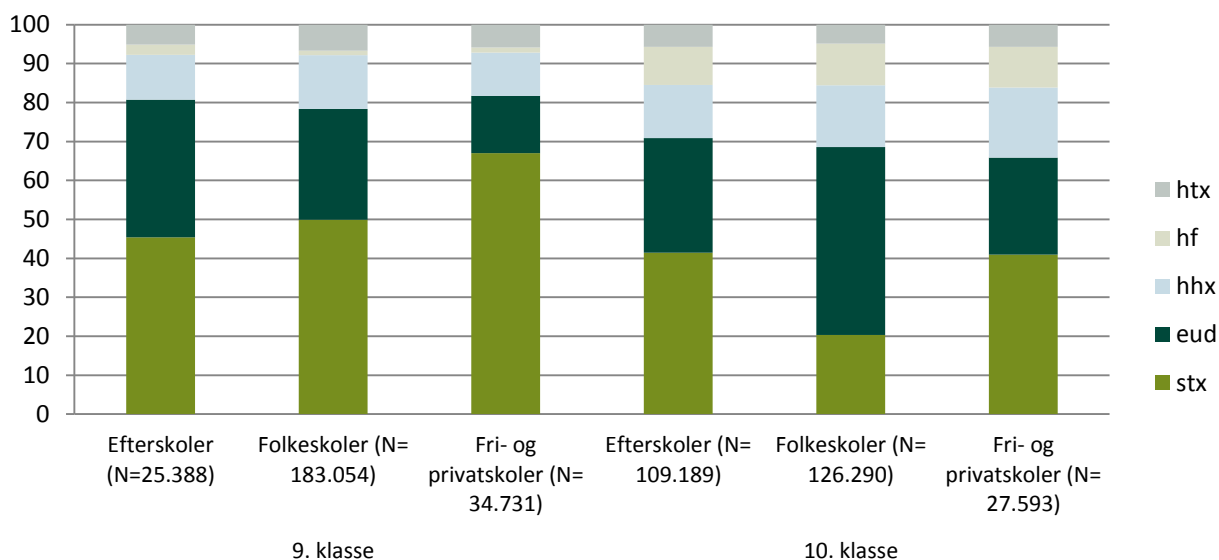
Der er stor forskel på, hvilke ungdomsuddannelser eleverne begynder på. Som det fremgår af figur 3.4 begynder 35 % af 9.-klasseseleverne fra efter-

skolerne på en erhvervsuddannelse, mens dette gør sig gældende for 28 % af folkeskoleeleverne og 15 % af fri- og privatskoleeleverne. Dette er interessant særligt set i lyset af, at de seneste tal fra Ministeriet for Børn og Undervisning viser, at andelen af unge, som tilmelder sig en erhvervsuddannelse samlet er faldet fra 31,7 pct. i 2001 til 20,4 pct. i 2012 (UNI-C 2012b). Det skal i den forbindelse bemærkes, at tilmeldingen til erhvervsuddannelserne blandt 9.-klasseseleverne fra efterskolen er faldende. Af de efterskoleelever, som gik ud af 9. klasse i 2012 og tilmeldte sig en ungdomsuddannelse, havde 19 pct. tilmeldt sig en erhvervsuddannelse. Til gengæld er andelen, som tilmelder sig de erhvervsrettede gymnasiale uddannelser (hhx og htx), steget. Som det fremgår af figur 3.4, startede ca. 16 pct. af eleverne, som færdiggjorde grundskolen på en efterskole i perioden 2000-2008, på hhx og htx. I 2012 var dette tal 19 pct..

Hvad angår de øvrige ungdomsuddannelser er det værd at bemærke, at en markant større andel af

FIGUR 3.4

Overgang til ungdomsuddannelser fordelt på skoletype og klassetrin, 2000-2008, pct.

Kilde: DAMVAD på baggrund af tal fra Danmarks Statistik

elever fra fri- og privatskoler starter på det almene gymnasium sammenlignet med både efterskole- og folkeskoleelever.

Ser vi nærmere på 10.-klasseseleverne afspejler forskellen i elevgruppen sig i typen af ungdomsuddannelse, som eleverne begynder på. Markant flere efterskoleelever starter på det almene gymnasium (41 pct.) sammenlignet med folkeskoleeleverne (20 pct.). Størstedelen af folkeskoleeleverne (48 pct.) begynder på en erhvervsuddannelse, mens dette gør sig gældende for omkring 29 pct. af efterskoleeleverne.

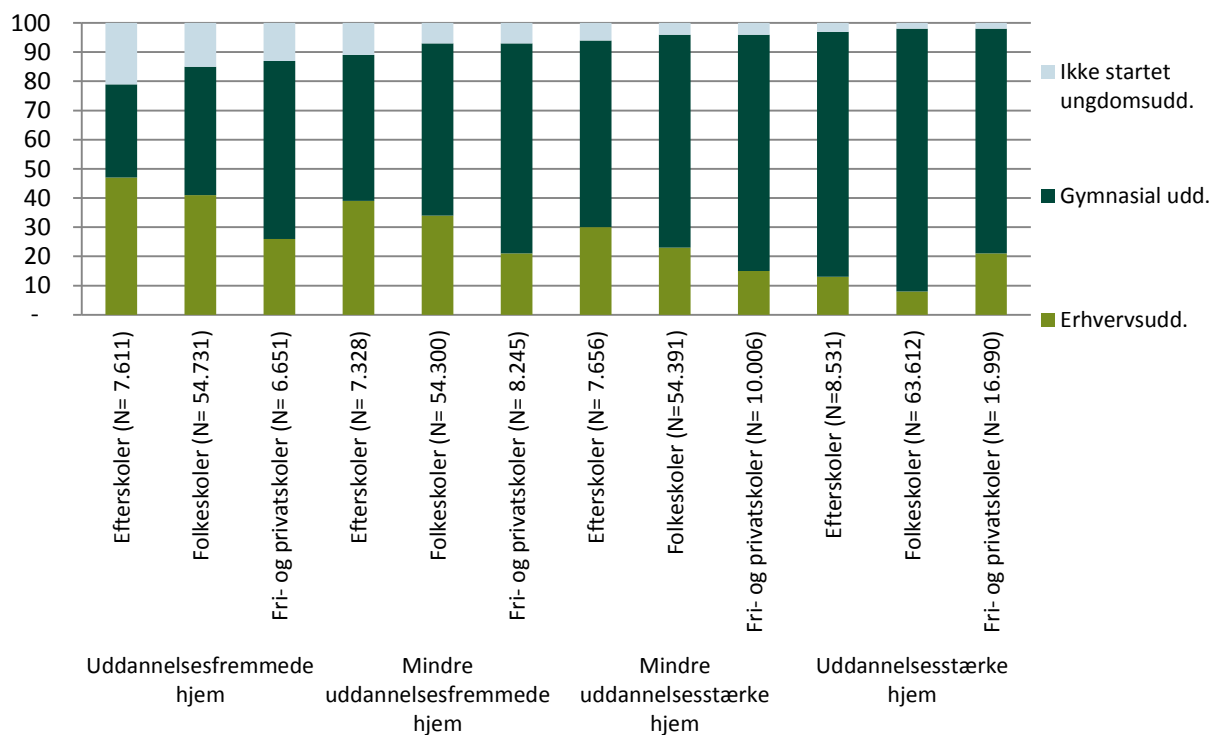
Eleverne har ikke samme forudsætning for at star-

te på en ungdomsuddannelse, og som det fremgår af figuren neden for, er det i høj grad eleverne fra de uddannelsesfremmede hjem, som ikke er startet på en ungdomsuddannelse to år efter endt grundskole. 21 pct. af 9.-klasseseleverne på efterskolerne var således ikke startet på en ungdomsuddannelse, mens det samme gør sig gældende for 15 pct. af eleverne fra folkeskolen og 13 pct. af eleverne fra fri- og privatskolerne. Det skal dog nævnes, at denne gruppe elever samlet set udgør 4 pct. af eleverne, der afslutter deres grundskoleophold på en efterskole.

En anden ting, som fremstår meget tydeligt af figur 3.5 er, at andelen af elever, som starter på en

FIGUR 3.5

Overgang til ungdomsuddannelse 2 år efter endt grundskole fordelt på elevgrupper, 9.klasse, 2000-2008, pct.

Kilde: DAMVAD på baggrund af tal fra Danmarks Statistik

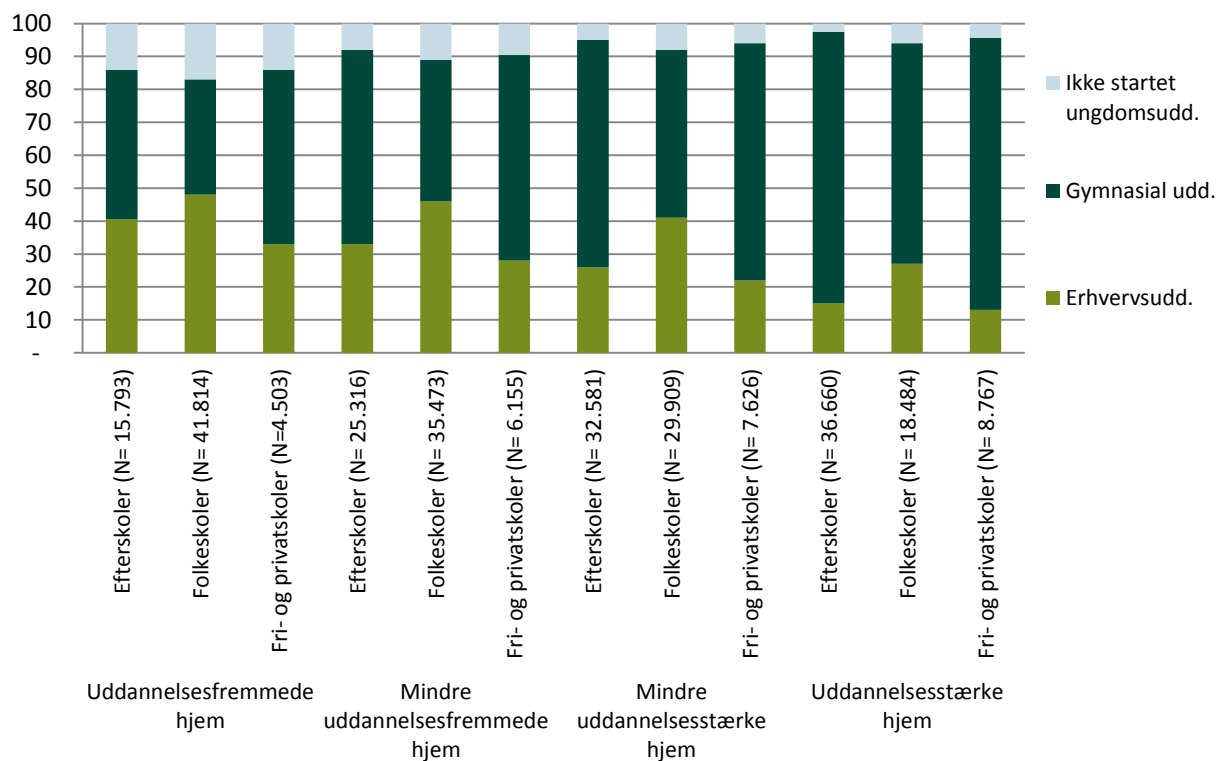
gymnasial uddannelse, er højere, jo stærkere elevernes baggrund er.

Det ser noget anderledes ud, når vi ser på 10.-klasseseleverne jf. figur 3.6. Selvom det stadig er eleverne fra de uddannelsesfremmede hjem, som har den laveste overgangsrate, så er den med 87 pct. for efterskoleeleverne, 84 pct. for folkeskoleeleverne og 86 pct. for fri- og privatskole markant højere end 9.-klasseseleverne fra samme gruppe.

En anden ting, som er bemærkelsesværdig i forhold til 10.-klasseseleverne er, at andelen af elever, som starter på en erhvervsuddannelse, ikke falder i samme grad som blandt 9.-klasseselever, jo stærkere baggrund eleverne kommer fra.

FIGUR 3.6

Overgang til ungdomsuddannelse 2 år efter endt grundskole fordelt på elevgrupper, 10.klasse, 2000-2008, pct.

Kilde: DAMVAD på baggrund af tal fra Danmarks Statistik

3.4 10.-klasseselever fra efterskoler har den højeste gennemførelsesprocent

Ser vi på gennemførelse af ungdomsuddannelse, er det 10.-klasseseleverne fra efterskolerne, der har den højeste gennemførelsesprocent. Ca. 80 pct. af eleverne har fem år efter afsluttet efterskoleophold gennemført en ungdomsuddannelse jf. figur 3.7. Størstedelen af disse (ca. 70 pct.) har gennemført en gymnasial uddannelse, mens de resterende 30 pct. har gennemført en erhvervsuddannelse.

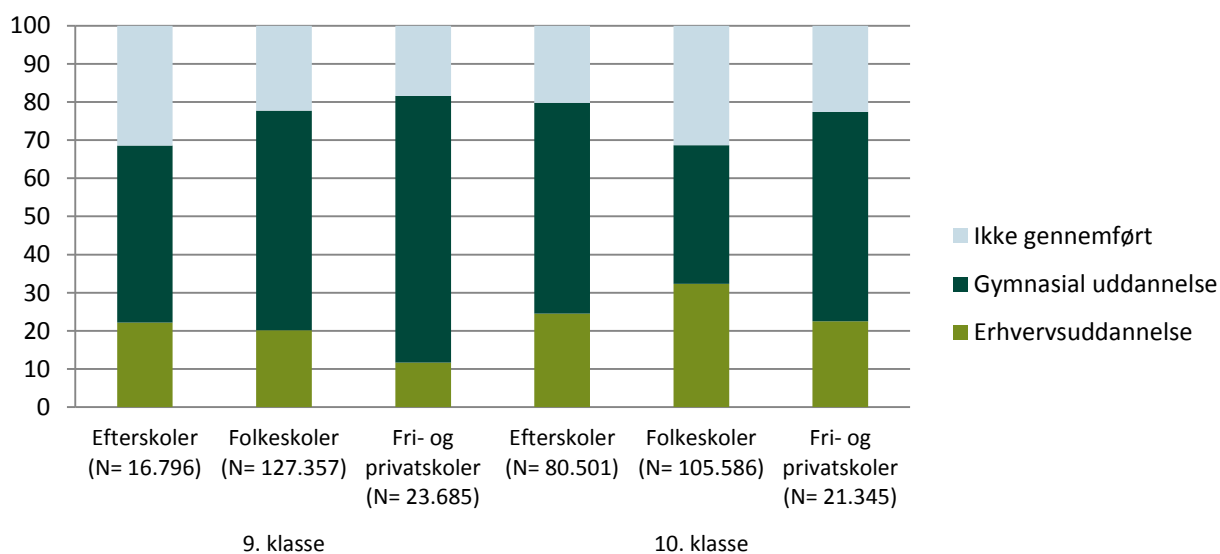
Blandt dem med den dårligste gennemførelse finder vi 9.-klasseseleverne fra efterskolerne og 10.-klasseseleverne fra folkeskolen. Fem år efter endt ophold har omkring 68 pct. af disse elever gennemført en ungdomsuddannelse. En del af forklaringen på den lave gennemførelse blandt disse elever kan tilskrives forskellen i, hvilken type ungdomsuddannelse eleverne vælger. Det er begge elevgrupper, som i høj grad starter på en erhvervsuddannelse jf. afsnit 3.3, og erhvervsuddan-

nelser tager længere tid at gennemføre end de gymnasiale uddannelser blandt andet på grund af praktikpladsmanglen. Tal fra Ministeriet for Børn og Undervisnings databank viser, at den gennemsnitlige tid det tager for en dreng, som afsluttede grundskolen i 9. klasse i 2001 til denne færdiggør en erhvervsuddannelse er cirka syv år (83 måneder). En erhvervsuddannelse tager i gennemsnit ca. 4,5 år at gennemføre (55 måneder), og den ekstra tid bruges på studieskift, uddannelsespause, 10 klasse mv.

Den gode historie er dog, at en stor del af eleverne rent faktisk gennemfører en erhvervsuddannelse. 33 pct. af 9.-klasseseleverne fra efterskolerne har gennemført en erhvervsuddannelse, mens det samme gør sig gældende for 47 pct. af 10.-klasseseleverne fra folkeskolen.

FIGUR 3.7

Gennemført ungdomsuddannelse fem år efter endt grundskole, 9.-klasseselever, 2000-2005, pct.

Kilde: DAMVAD på baggrund af tal fra Danmarks Statistik

3.5 Elever fra uddannelsesfremmede hjem har lavest gennemførelse

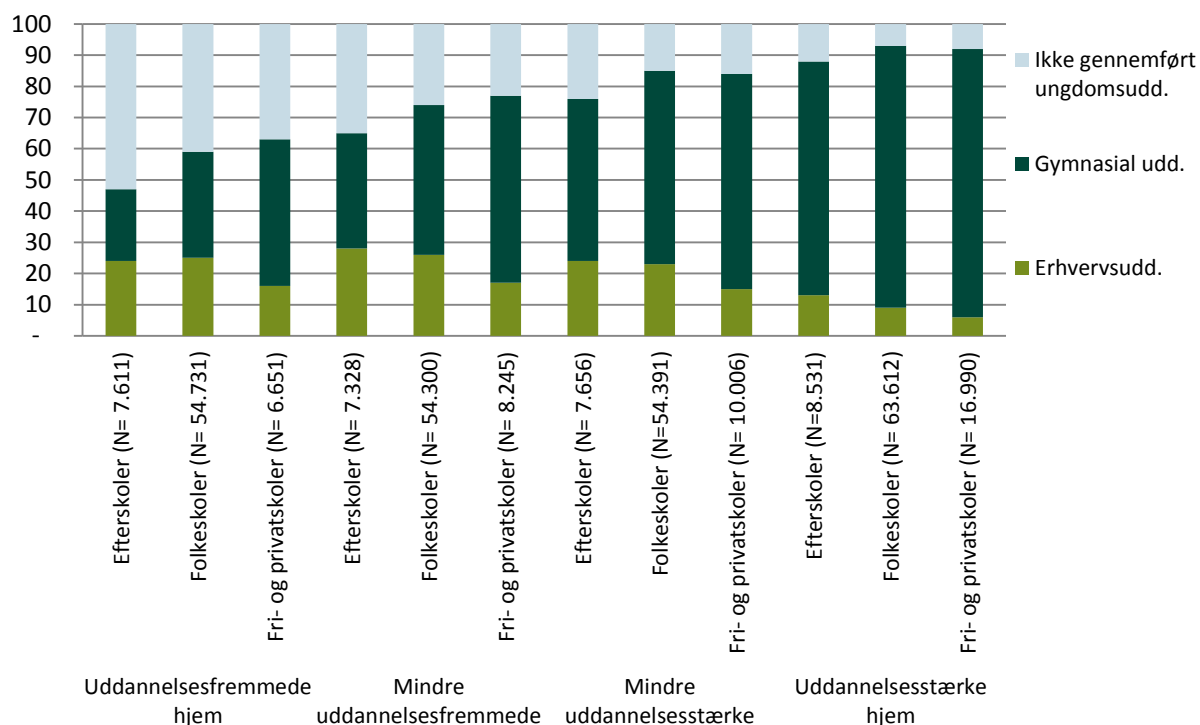
Eleverne har ikke samme forudsætning for at starte på og gennemføre en ungdomsuddannelse, og som det fremgår af figuren neden for, falder andelen af elever, som ikke har gennemført en ungdomsuddannelse fem år efter endt grundskole, jo stærkere elevernes familiebaggrund er. Ikke overraskende er det i høj grad eleverne fra uddannelsesfremmede hjem, som ikke har gennemført en ungdomsuddannelse. 53 pct. af 9.-klasseseleverne på efterskolerne var således ikke startet på en ungdomsuddannelse, mens det samme gør sig gældende for 41 pct. af eleverne fra folkeskolen og 37 pct. af eleverne fra fri- og privatskolerne.

Ligesom andelen af elever, som ikke gennemføre en ungdomsuddannelse falder, jo stærkere ele-

vens familiebaggrund er, så falder også andelen af elever, som færdiggør en erhvervsuddannelse.

FIGUR 3.8

Gennemførelse fordelt på elevgrupper, 9. klasse, 2000-2005, pct.

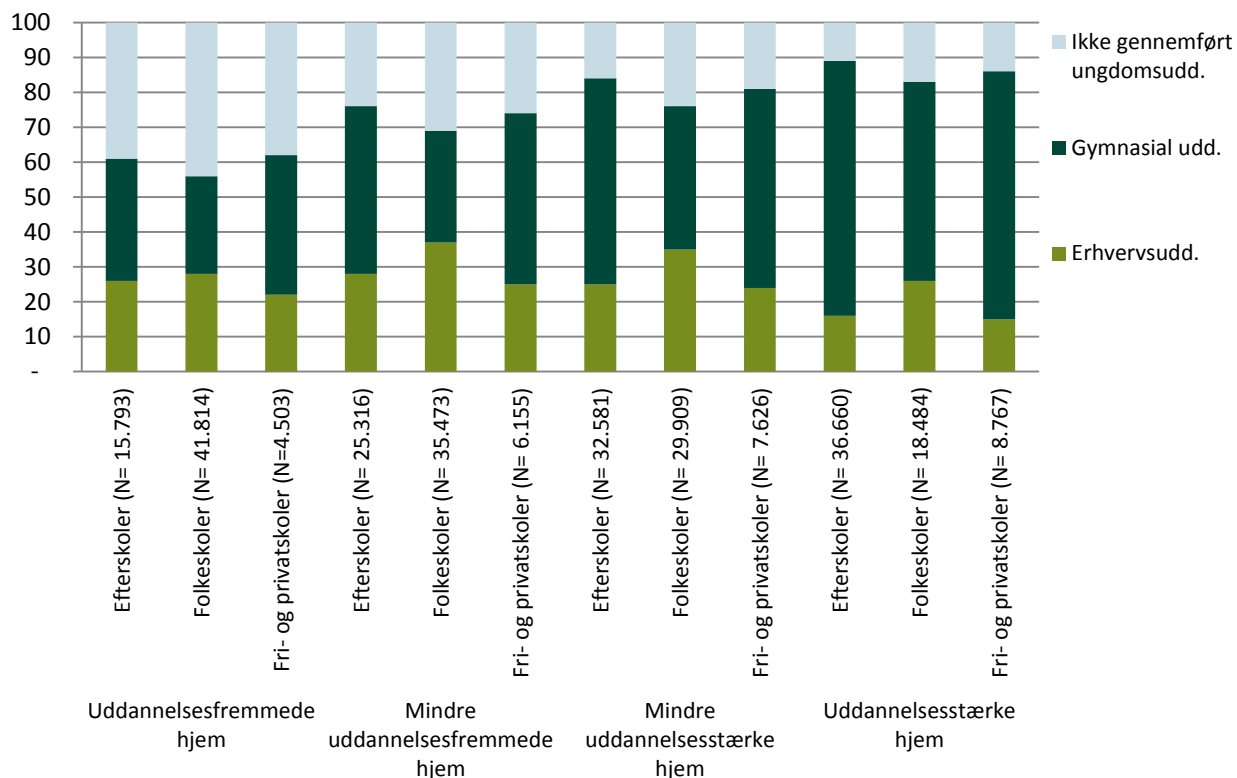
Kilde: DAMVAD på baggrund af tal fra Danmarks Statistik

Det ser bedre ud, når vi ser på 10.- af fri- og privatskoleeleverne. klasseeleverne jf. figur 3.9. Det er dog stadig eleverne fra uddannelsesfremmede hjem, som har den laveste gennemførelsesprocent. 61 pct. af efterskoleeleverne fra uddannelsesfremmede hjem har således gennemført en ungdomsuddannelse, mens det gælder for 56 pct. af folkeskoleeleverne og 62 pct. af fri- og privatskoleeleverne.

Det er værd at bemærke, at en meget høj andel af eleverne fra de uddannelsesstærke hjem har gennemført en ungdomsuddannelse inden for fem år. 89 pct. af efterskoleeleverne fra de uddannelsesstærke hjem har gennemført en ungdomsuddannelse efter fem år, mens det samme gør sig gældende for 83 pct. af folkeskoleeleverne og 86 pct.

FIGUR 3.9

Gennemførelse fordelt på elevgrupper, 10. klasse, 2000-2005, pct.

Kilde: DAMVAD på baggrund af tal fra Danmarks Statistik

3.6 Elever fra ordblindееfterskoler og efterskoler for unge med særlige behov

Elever fra ordblindееfterskoler og efterskoler for unge med særlige behov udgør en særlig elevgruppe, som adskiller sig fra elevgruppen på de almene efterskoler, folkeskoler og fri- og privat skoler. Først og fremmest adskiller de sig i forhold til deres faglige indgangsniveau. De unge kommer netop på disse typer efterskoler, fordi de har forskellige faglige udfordringer. Eleverne adskiller sig også, hvis vi ser nærmere på forældrenes uddannelsesbaggrund. Som det fremgår af figuren neden for kommer størstedelen af eleverne fra hjem, hvor grundskolen eller en erhvervsuddannelse er den længste uddannelse. Ser vi på kønsfordelingen, er drengene overrepræsenteret på både efterskoler for unge med særlige behov og ordblindееfterskoler. Set på tværs af skolerne og årgange er 65 pct. af eleverne drenge.

FAKTABOKS 1: ORBLINDEEFTERSKOLER OG EFTERSKOLER FOR UNGE MED SÆRLIGE BEHOV

Der har været en stigning i antallet af specialefterskoler, sådan at der i dag findes 21 ordblindееfterskoler og 18 efterskoler for unge med særlige behov.

Ordblindееfterskolerne er målrettet elever med læse- og stavevanskeligheder.

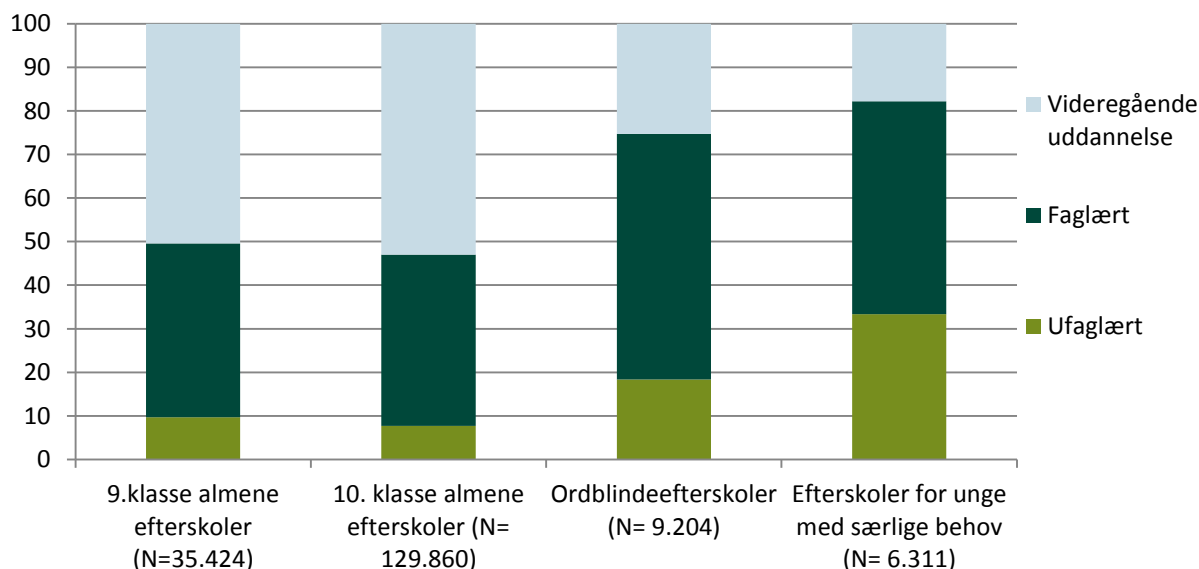
Efterskolerne for unge med særlige behov har forskellige profiler. For eksempel har otte ud af de 18 efterskoler tilbud til unge med DAMP, ADHD, Aspergers Syndrom og lignende. Mange af skolerne har fokus på de mere praktiske fag.

Center for Ungdomsforskning er for øjeblikket i gang med at gennemføre et forskningsprojekt om unge ordblinde, der har tilbragt en del af deres skoletid på en ordblindееfterskole. Projektets sigte er at skabe større viden om, hvilken betydning opholdet på ordblindееfterskolen har for de unges videre færd i uddannelsessystemet.

Elevgruppen på ordblindееfterskolerne og efterskoler for unge med særlige behov har qua oven-

FIGUR 3.10

Elevernes forældrebaggrund fordelt på efterskoletyper, 2000-2009, pct.

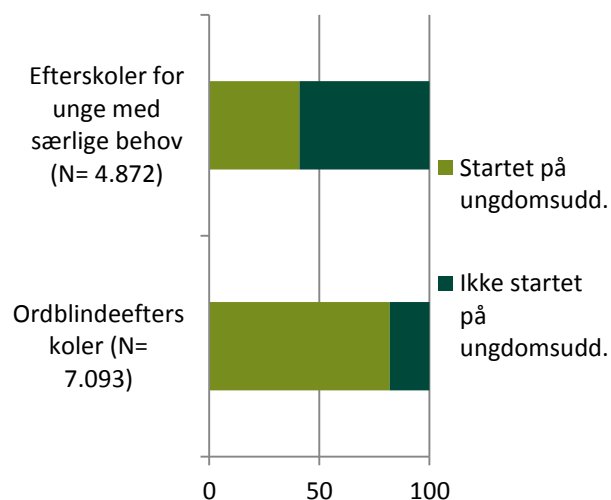
Kilde: DAMVAD på baggrund af tal fra Danmarks Statistik

stående ikke de samme forudsætninger for at starte på og gennemføre en ungdomsuddannelse som eleverne på de almene efterskoler og folkeskolerne. Det er derfor heller ikke overraskende, at færre elever fra ordblindedefterskolerne og efterskoler for unge med særlig behov påbegynder en ungdomsuddannelse. Som det fremgår af figur 3.11 starter 82 pct. af eleverne fra ordblindedefterskoler en ungdomsuddannelse, mens det samme gør sig gældende for 41 pct. af eleverne fra efterskoler for unge med særlige behov. Til sammenligning starter mere end 89 pct. af eleverne fra de almene efterskoler på en ungdomsuddannelse.

Ser vi nærmere på, hvilke ungdomsuddannelser eleverne starter på, så er det erhvervsuddannelser, som dominerer. Alle elever fra efterskoler for unge med særlig behov starter således på en erhvervsuddannelse jf. figur 3.12. 97 pct. af eleverne fra ordblindedefterskoler starter på en erhvervsuddannelse.

FIGUR 3.11

Overgang til ungdomsuddannelse for elever fra ordblindedefterskoler og efterskoler for unge med særlige behov, 2000-2008

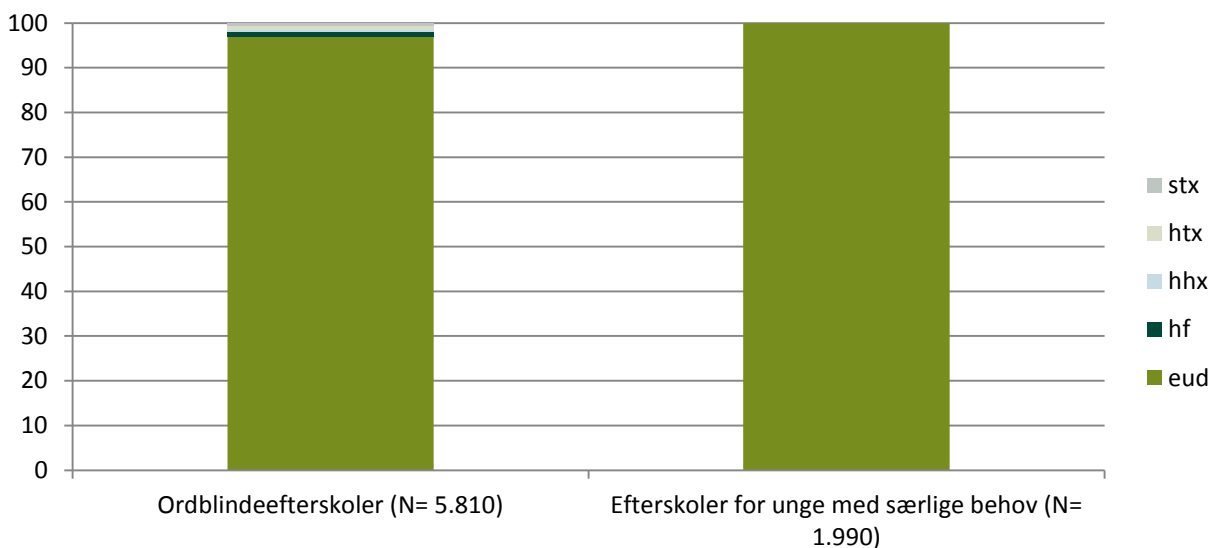

Kilde: DAMVAD på baggrund af tal fra Danmarks Statistik

Forskellen i elevgruppen afspejler sig også i antallet af elever, som har gennemført en ungdomsuddannelse fem år efter endt ophold. Som det frem-

TABEL 3.12

Fordeling på ungdomsuddannelser, elever fra ordblindedefterskoler og efterskoler for unge med særlig behov, 2000-2008

Kilde: DAMVAD på baggrund af tal fra Danmarks Statistik

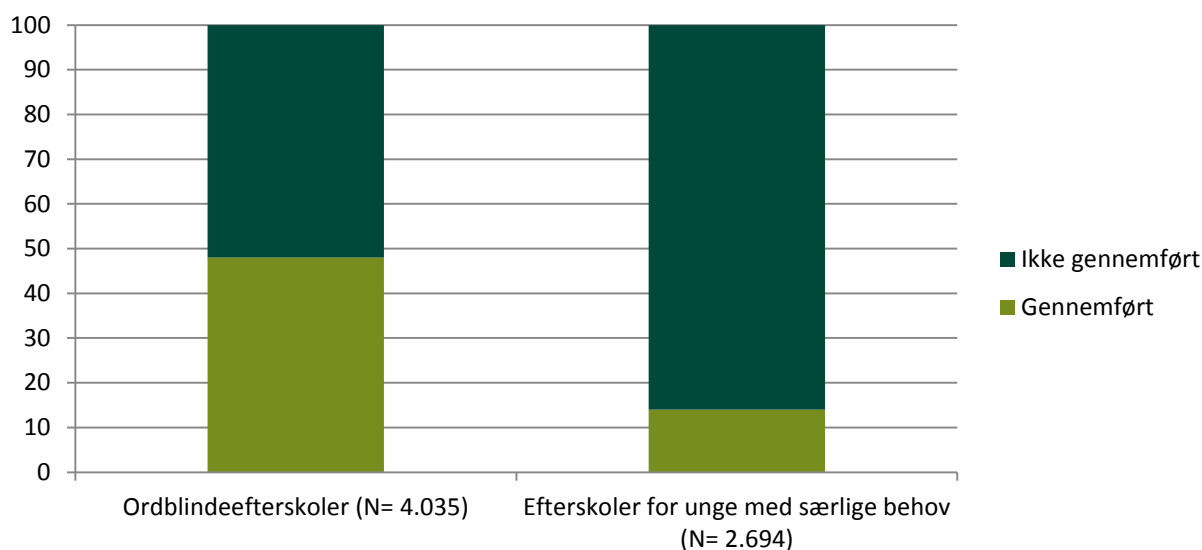
går af figur 3.13, så har 48 pct. af eleverne, som i perioden 2000-2005 afsluttede et ophold på en ordblindedefterskole, gennemført en ungdomsuddannelse. Det samme gælder for 14 pct. af eleverne fra efterskoler for unge med særlige behov. Det er isoleret set ikke et særlig godt resultat, men det skal først og fremmest ses i relation til, at en meget stor del af eleverne aldrig starter på en ungdomsuddannelse. Dertil kommer, at en meget stor andel ikke starter direkte på en ungdomsuddannelse efter endt ophold men i stedet starter på produktionskole eller lignende tilbud. Dertil kommer, at af dem, som starter på en ungdomsuddannelse, starter størstedelen på en erhvervsuddannelse, hvor frafaldet generelt er meget højt, hvilket blandt andet skyldes mangel på praktikpladser (se fx (Jørgensen 2011:198).

øjeblikket på en ny fleksuddannelse, som netop er målrettet elever, som i dag har svært ved at gennemføre en almindelig ungdomsuddannelse.

Spørgsmålet er endvidere, om mange af eleverne fra efterskoler for unge med særlige behov måske har behov for mere støtte og anderledes tilrettelagt forløb end dem, erhvervsskolerne tilbyder i dag. Ministeriet for Børn og Undervisning arbejder for

FIGUR 3.13

Gennemført ungdomsuddannelse fem år efter endt grundskole, 2000-2005, pct.

Kilde: DAMVAD på baggrund af tal fra Danmarks Statistik

4 Effekten af et efterskoleophold

I dette kapitel sætter vi fokus på, om et efterskoleophold øger den unges sandsynlighed for at starte på og gennemføre en ungdomsuddannelse set i forhold til en sammenlignelig elev fra folkeskolen og fri- og privatskoler.

Udgangspunktet for analysen er en effektmåling. Helt konkret anvendes propensity score matching, hvor der på baggrund af en lang række karakteristika etableres en matchet kontrolgruppe, som ligner efterskoleeleverne. Efterskoleeleverne matches med en "tvilling", og på den baggrund estimerer vi effekten af et efterskoleophold. Kontrolgruppen er etableret, så eleverne ligner hinanden på en række forskellige parameter herunder blandt andet køn, herkomst, familietype, bopæl, forældres uddannelsesniveau, indkomst og ledighed og karakter. På den måde søger vi at isolere alle de faktorer, som forventes at have indflydelse på valget af efterskole og uddannelsesadfærden.

Bemærk, at fokus i effektanalysen kun er på elever

fra de almene efterskoler, da det ikke er muligt at finde såkaldte tvillinger til eleverne på ordblindeefterskoler og efterskoler for unge med særlige behov.

For en uddybende beskrivelse af metoden se appendiks 1.

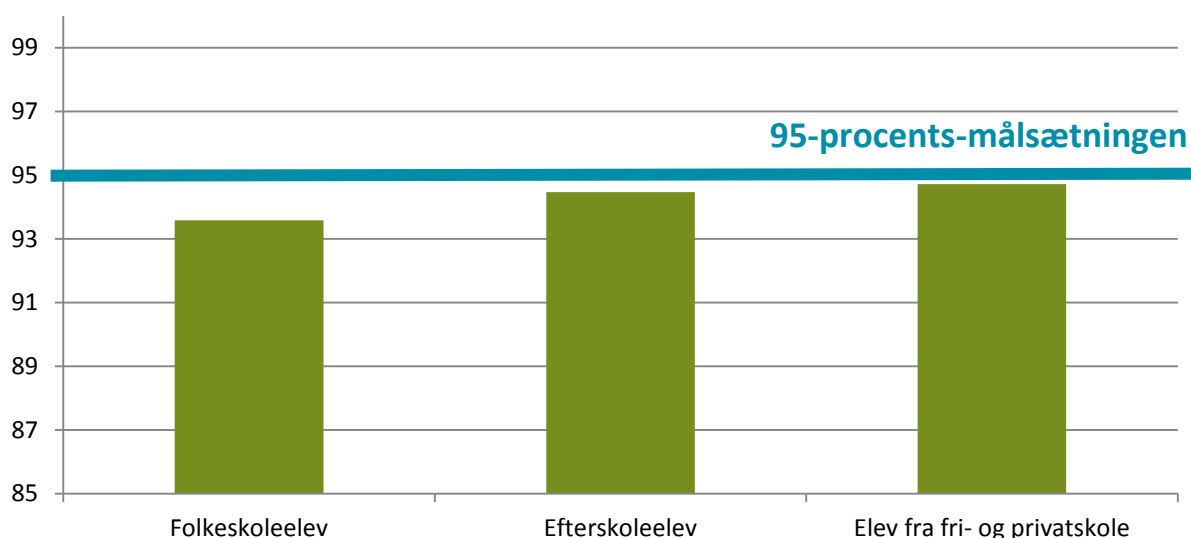
4.1 Efterskoleopholdet øger sandsynligheden for at begynde på en ungdomsuddannelse

Sandsynligheden for, at en efterskoleelev starter på en ungdomsuddannelse er højere end for folkeskoleelever.

Efterskoleeleverne har, som det fremgår af figuren neden for, 94,47 pct. sandsynlighed for at starte på en ungdomsuddannelse, mens folkeskoleeleverne har 93,58 pct. sandsynlighed. Fri- og privatskoleeleverne har dog med 94,72 pct. den højeste sandsynlighed. Der er dog ikke nogen signifikant forskel

FIGUR 4.1

Overgang til ungdomsuddannelse inden fem år efter gennemført grundskole

Kilde: DAMVAD på baggrund af tal fra Danmarks Statistik. Antal observationer = 164.342

på efterskole- og fri- og privatskoleleverne.

Der er for alle grupper tale om en meget høj overgangsrate på over 90 pct., hvorfor en forskel på 1 pct. i den sammenhæng er en relativ stor forskel. Dertil kommer, at det netop er de sidste elever, som er de sværeste at løfte.

Ser vi på effekten af efterskoleopholdet opdelt på klassetrin, er efterskoleeffekten størst for elever, som gennemfører både 9. og 10. klasse på en efterskole. Overgangsraten er her 2,3 pct. højere for efterskoleleverne i forhold til sammenlignelige elever fra folkeskolen og fri- og privatskoler.

TABEL 4.1

Overgang til ungdomsuddannelse

	Efterskole	Kontrolgruppe	Forskel i procentpoint	Forskel i procent
Alle	94,47	93,23	1,23***	1,3***
9. klasse	89,62	87,55	2,01***	2,3***
10. klasse	97,37	97,07	0,29**	0,3**
Begge år	95,73	93,56	2,17***	2,3***

Kilde: DAMVAD på baggrund af data fra Danmarks Statistik. Note: *** indikere signifikansniveau på 1 pct. ** indikere signifikansniveau på 5 pct. Antal observationer = 164.342.

9.-klasseseleverne har også en højere overgangsrate til ungdomsuddannelserne. Omregnet til procent er efterskolelevernes overgangsrate 2,3 pct. højere. Selvom den deskriptive analyse i kapitel 3 viser, at 9.-klasseseleverne fra efterskolerne samlet set har den laveste overgang til ungdomsuddannelserne, så viser effektmålingen altså, at når vi matcher eleverne på baggrundskarakteristika som forældres uddannelse, hvor de bor mv., så har eleverne en højere sandsynlighed for at starte på en ungdomsuddannelse.

Effekten af efterskoleopholdet på overgangen er markant lavere for 10.-klasseseleverne. Der er, som

det fremgår af tabel 4.1, 0,3 pct. forskel på efterskolelevernes og sammenlignelige elever fra folkeskolen og fri- og privatskoler overgang til ungdomsuddannelserne.

4.2 Efterskoleopholdet har særligt en effekt på overgangen for elever fra uddannelsesfremmede hjem

Som nævnt, har eleverne ikke samme forudsætninger for at starte på og gennemføre en ungdomsuddannelse. Derfor er det interessant at undersøge, om effekten af et efterskoleophold er forskellig alt efter hvilken type elev, der er tale om.

Som det fremgår af figur 4.2 er der helt overordnet en positiv effekt af efterskoleophold på overgangsraten til ungdomsuddannelse for alle grupperne. Efterskoleopholdet har dog den største effekt for de elever, som statistisk har de dårligste forudsætninger – de udgør cirka 13 pct. af eleverne på de almene efterskoler. Selvom deres overgangsrate til ungdomsuddannelse generelt er lavere end de øvrige grupper, så har efterskoleelever fra uddannelsesfremmede hjem 2,9 pct. større sandsynlighed for at starte på en ungdomsuddannelse sammenlignet med lignende elever fra folke-, fri- og privatskoler.

Effektmålingen giver ikke noget svar på spørgsmålet om, hvad det er efterskolerne kan, som medfører, at efterskolerne har en positiv effekt i forhold til elevernes overgang. Det kan forskning og andre undersøgelser derimod bidrage med svar på.

En undersøgelse af 1200 unges vej til ungdomsuddannelse gennemført af CEFU peger på, at særligt 10. klasse på efterskolerne er med til at hjælpe de unge i deres afklaring af, hvad de vil, når de er færdige med grundskolen. Blandt andet peges der på, at miljøskiftet og mødet med anderledes lærere

og en anderledes undervisningsform er med til at styrke de unge afklaringsmæssigt og gøre dem mere modne samt give dem mod og selvtillid til at kaste sig ud i en ungdomsuddannelse efter 10. klasse (Pless og Katznelson 2007: 35). 9 pct. af eleverne, som deltog i undersøgelserne peger således på, at de er blevet mere parate til en ungdomsuddannelse, mens 9 pct. mener, at de er blevet mere afklaret, og 47 pct. svarer, at de er blevet mere modne (Pless og Katznelson 2007: 45).

For mange unge betyder et efterskoleophold en ny start. Alle starter på lige fod, og eleverne kan så at sige lægge dårlige skoleoplevelser bag sig og starte på ny sammen med ny kammerater. For elever, der tidligere har haft en dårlig skolegang, er efterskolen en mulighed for at begynde forfra et nyt sted med nye lærere og nye kammerater.

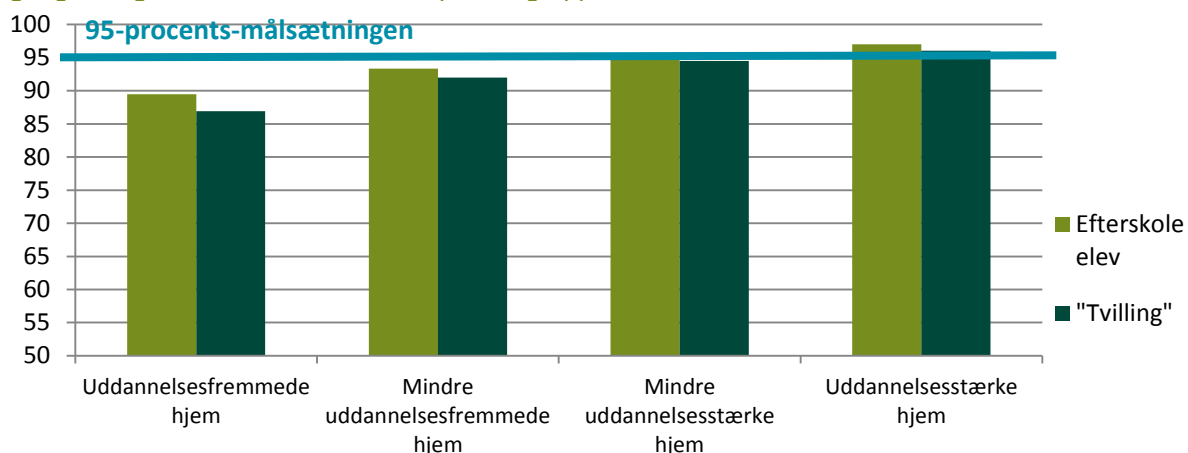
En af de ting, som er med til at motivere de unge og gøre dem mere modne, er samværsformen på efterskolerne, som adskiller sig markant fra den almindelige folkeskole. Efterskolen kombinerer nemlig forskellige samværsformer. I "Dannelse der

virker – efterskolens pædagogik" (Von Oettingen et al. 2011) fremhæves det, at efterskolen kombinerer tre former for samvær, nemlig det strukturerende, det undervisende og det vejledende. Det strukturerende samvær referer til, at hverdagen på efterskolen er struktureret på en særlig måde, hvor der er nogle faste rammer og færre frie valg. I en verden, hvor unge står over for stadig flere valg, er det, at efterskolen tilbyder mere faste rammer, med til at give eleverne et frirum fra at træffe valg, men også plads til at fokusere på de "store" valg som fx hvad de skal efter grundskolen (Mandag Morgen 2012).

Det undervisende samvær er en anden form for samvær, som blandt andet referer til, at undervisningen ikke kun begrænser sig til et bestemt antal timer om dagen, da eleverne er sammen med lærerne hele dagen (Von Oettingen et al. 2011: 125). Selvom undervisningen på mange måder ligner undervisningen i folkeskolen, og det er det samme, der undervises i, så fremhæves det, at eleverne på efterskolen opnår en større forståelse for, hvad meningen med undervisningen er, hvilket kan mo-

FIGUR 4.2

Overgang til ungdomsuddannelse fordelt på elevgrupper

Kilde: DAMVAD på baggrund af data fra Danmarks Statistik. N = 137.850.

tivere dem til at ville læse videre.

Det vejledende samvær refererer til det særlige forhold mellem lærer og elev, der kendetegner efterskolen. I og med lærere og elever er sammen hele dage, er god tid og god plads til ligeværdige relationer mellem generationerne, hvor de unge bruger lærerne som sparringspartnere i både faglige og personlige spørgsmål (Von Oettingen et al. 2011: 134).

4.3 Efterskolerne bygger bro til erhvervsuddannelser, hf og det almene gymnasium

Ser vi på, hvilken type ungdomsuddannelser eleverne starter på, så er det i særlig grad erhvervsuddannelser, hf og det almene gymnasium, som efterskolerne bygger bro til jf. tabel 4.2. Der er dog forskel alt efter, hvilket klassetrin eleverne har afsluttet deres efterskoleophold på.

Ser vi på 9.-klasseseleverne begynder en signifikant større andel på erhvervsuddannelser og hf. Anderledes ser det ud, når vi ser på 10.-klasseseleverne. Her begynder en signifikant større andel på det almene gymnasium sammenlignet med sammenlignelige elever fra folkeskolen og fri- og privatskoler.

For de elever, som har gået på efterskole i både 9.- og 10. klasse er der en signifikant større andel, som starter på det almene gymnasium, hf og htx.

4.4 9.-klasseseleverne på efterskoler har en dårligere gennemførelse

Ser vi på efterskolens effekt på gennemførelse af en ungdomsuddannelse, er der ikke er en signifikant forskel på efterskoleelevernes sandsynlighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse sammenlignet med folkeskoleelever. Som det fremgår af figur 4.3 er efterskole- og folkeskoleelevernes sandsynlighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse 81 pct. Der er dog en signifikant forskel på efterskole- og fri- og privatskoleeleverne. Sidstnævnte har med 86 pct. en markant højere sandsynlighed for at gennemføre.

Ser vi på effekten af et efterskoleophold fordelt på klassetrin, har efterskolen en positiv effekt på 10.-klasseselevernes gennemførelse. Deres sandsynlighed for at gennemføre er således 2,3 pct. højere. 10.-klasseseleverne fra efterskolen udgør 80 pct. af de elever, som afslutter deres grundskole på en efterskole. Det er ligeledes en positiv effekt i forhold til elever, som har gået på efterskolen i både 9.- og 10. klasse.

TABEL 4.2

Overgang til ungdomsuddannelse fordelt på forskellige ungdomsuddannelser

	Alle klassetyper	9. klasse	10. klasse	Begge år
eud	Ingen effekt	+ ***	- ***	Ingen effekt
stx	+ ***	- ***	+ ***	+ ***
htx	- ***	- ***	- **	+ ***
hhx	- ***	- ***	- **	- **
hf	+ **	+ **	- **	+ **

Kilde: DAMVAD på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

Note: *** indikere signifikansniveau på 1 pct.** indikere signifikansniveau på 5 pct.

TABEL 4.3

Gennemførelse af ungdomsuddannelse fordelt på klassetrin

	Efterskole	Kontrolgruppe	Forskel i procentpoint	Forskel i procent
Alle	81,03	81,41	0,38	-0,6
9. klasse	72,18	79,34	-7,05***	-9***
10. klasse	85,33	83,43	1,89***	2,3***
Begge år	80,26	78,54	1,73***	2,2***

Kilde: DAMVAD på baggrund af data fra Danmarks Statistik. Note: *** indikere signifikansniveau på 1 pct. ** indikere signifikansniveau på 5 pct. Antal observationer i alt. = 109.004.

Noget anderledes ser det ud, når vi ser på 9.-klasseseleverne. Her er der nemlig tale om en negativ effekt, idet efterskoleeleverne har 9 pct. lavere sandsynlighed for at have gennemført en ungdomsuddannelse otte år efter endt grundskoleophold. En del af forklaringen er, at 9.-klasseselever generelt har en dårligere overgangsrate til ungdomsuddannelse.

TABEL 4.4

9.-klasseselevernes gennemførelse af ungdomsuddannelse fordelt på type

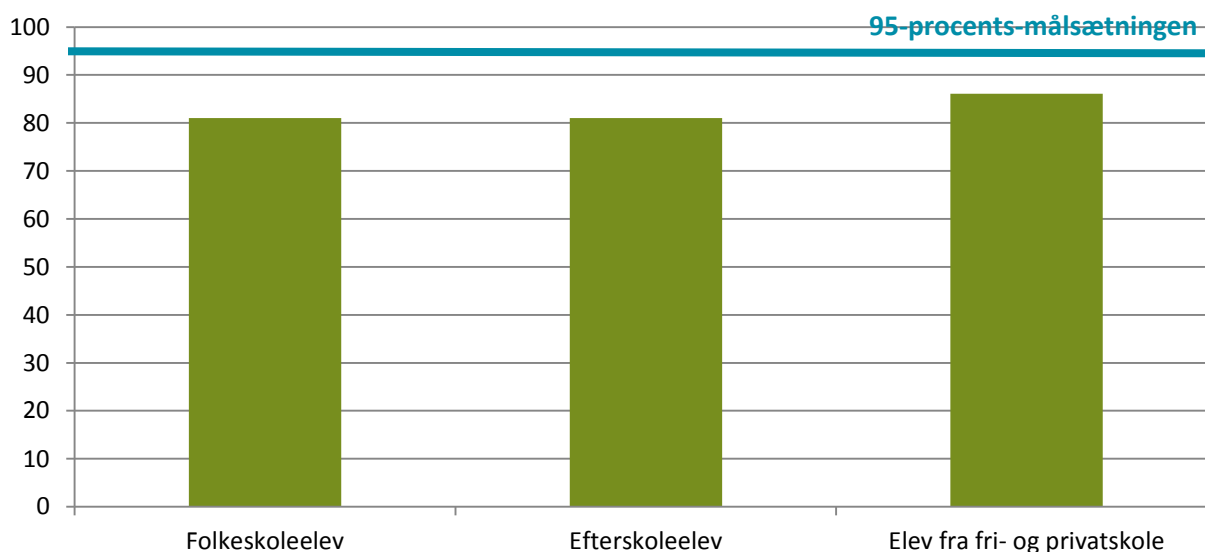
	Efterskole	Kontrolgruppe	Forskel i procentpoint	Forskel i procent
Erhvervsuddannelse	48,11	52,5	-4,39***	-8,36***
Gymnasial uddannelse	91,15	95,01	-3,86***	-4,06***

Kilde: DAMVAD på baggrund af data fra Danmarks Statistik. Note: *** indikere signifikansniveau på 1 pct. ** indikere signifikansniveau på 5 pct.

En anden del af forklaringen er, at 9.-klasseselever, som starter på en ungdomsuddannelse, har en lavere sandsynlighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse. Zoomer vi ind på de 9.-klasseselever fra efterskolerne, som påbegynder en ungdomsuddannelse, så er deres sandsynlighed for at gennemføre markant lavere end sammenlignelige elever fra folke- og fri- og privatskoler jf. tabel 4.4. Dette gælder både de gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelse. Det er dog særligt på erhvervsuddannelser, at eleverne halter ef-

FIGUR 4.3

Gennemførelse af ungdomsuddannelse fordelt på skoletype

Kilde: DAMVAD på baggrund af data fra Danmarks Statistik

ter. Efterskoleleverne har her 8 pct. lavere sandsynlighed for at gennemføre. En anden ting, som er værd at bemærke i denne sammenhæng er, at 9.-klasseseleverne fra efterskolerne i højere grad "shopper" rundt, dvs. de i højere grad starter på flere forskellige erhvervsuddannelser.

Ser vi på effekten på gennemførelse for forskellige elevgrupper er der, som det fremgår af tabel 4.5, kun en signifikant forskel for gruppen af elever, der kommer fra uddannelsesstærke hjem. Elever fra efterskoler, som kommer fra uddannelsesstærke hjem, har således 0,8 pct. lavere sandsynlighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse sammenlignet med lignende elever fra folke- og fri- og privatskoler.

TABEL 4.5

Gennemførelse af ungdomsuddannelse fordelt på elevgrupper

	Efterskole	Kontrolgruppe	Forskel i procent-point	Forskel i procent
Uddannelsesfremmede hjem	62,35	63,05	-0,69	-1,1
Mindre uddannelsesfremmede hjem	75,83	76,15	-0,32	-0,4
Mindre uddannelsesstærke hjem	84,67	84,66	0,01	0
Uddannelsesstærke hjem	90,21	90,92	-0,7**	-0,8**

Kilde: DAMVAD på baggrund af data fra Danmarks Statistik.
 Note: *** indikere signifikansniveau på 1 pct. ** indikere signifikansniveau på 5 pct.

4.5 Efterskolerne og uddannelsesmobilitet

Uddannelsesmobilitet er, når en ung opnår et uddannelsesniveau, som ligger over forældrenes. Med andre ord er der tale om uddannelsesmobilitet, når et barn af ufaglærte forældre tager en erhvervsuddannelse, når et barn af faglærte forældre tager en erhvervsakademiuddannelse eller når et barn, hvis forældre har en lang videregående uddannelse færdiggør en PhD. I og med at vi i denne undersøgelsen sætter fokus på ungdomsuddannelser, er den eneste gruppe elever, som har mulighed for at opnå et højere uddannelsesniveau end deres forældre, elever, der kommer fra hjem, hvor grundskole er den højeste gennemførte uddannelse. I det følgende sætter vi derfor fokus på denne gruppe elever. Der er tale om en relativt lille gruppe elever, der samlet set udgør omkring ca. 8 pct. af eleverne på efterskolerne.

Ser vi på overgangen til ungdomsuddannelser har efterskolen en effekt for elever af ufaglærte forældre, som har gået på efterskole i både 9.- og 10. klasse. Deres sandsynlighed for at starte på en ungdomsuddannelse er 2,8 pct. højere end sammenlignelige elever fra folkeskolen/fri- og privatskolen jf. 4.6.

TABEL 4.6

Overgang til ungdomsuddannelse, elever af ufaglærte forældre

	Efterskole	Kontrol	Forskel i procentpoint	Forskel i procent
Alle	88,67	86,96	1,7**	1,9**
9. klasse	81,73	80,12	1,61	2
10. klasse	94,7	93,54	1,15	1,2
Begge år	90,66	88,23	2,43**	2,8**

Kilde: DAMVAD på baggrund af data fra Danmarks Statistik. Note: *** indikere signifikansniveau på 1 pct. ** indikere signifikansniveau på 5 pct. Antal observationer = 10.188

I forhold til elever, som kun har gået i efterskole i enten 9.- eller 10. klasse, er der ikke nogen signifikant effekt af opholdet.

Hvad angår gennemførelsen er resultatet en smule blandet. Helt generelt er der som forventet en meget lav sandsynlighed for gennemførelse, hvilket hænger sammen med, at eleverne generelt er dem, som har de dårligste forudsætninger for både at starte på, men ikke mindst gennemføre en ungdomsuddannelse. Ser vi på efterskolens effekt, så er der en effekt på gennemførelsen for elever, som har gået i efterskole i enten 9.- eller 10. klasse. For 10.-klasseseleverne er effekten positiv, og de har ca. 10 pct. større sandsynlighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse set i forhold til sammenlignelige elever fra folkeskolen/fri- og privatskolen. For eleverne i 9. klasse er der dog tale om en negativ effekt, idet de har ca. 12 pct. lavere sandsynlighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse. Det er dog her værd at bemærke, at denne gruppe af 9.-klasseselever udgør ca. 2 pct. af de elever, som afslutter deres grundskole på en efterskole.

TABEL 4.7

Gennemførelse af ungdomsuddannelse, elever af ufaglærte forældre

	Efterskole	Kontrol	Forskel i procentpoint	Forskel i procent
Alle	60,51	60,58	0,79	-0,1
9. klasse	46,58	52,95	-6,36***	-12***
10. klasse	72,51	65,67	6,8***	10,4***
Begge år	60,59	62,65	-2,05	-3,3

Kilde: DAMVAD på baggrund af data fra Danmarks Statistik. Note: *** indikere signifikansniveau på hhv. 1 pct. og 5 pct. niveau. Antal observationer = 10.188

5 Elevsammensætningens betydning for overgang til ungdomsuddannelse

Unge uddannelsesmobilitet påvirkes som nævnt tidligere ikke kun af socioøkonomiske faktorer, som uddannelsesniveaet i hjemmet og lignende. Faktorer, som er knyttet til skolen, spiller en stadig stigende rolle. En af disse faktorer er den såkaldte kammeratskabseffekt. Betegnelsen kammeratskabseffekt henviser til, at elever påvirker hinanden, og at gode/dårlige kammeratskaber eller sociale miljøer har en positiv/negativ effekt på den enkelte elevs præstationer (Holm og Jæger 2011).

Forskning i klassekammeratseffekter peger på, at classesammensætning har en betydning for, hvordan elever fra uddannelsesfremmede hjem klarer sig – jo flere elever fra uddannelsesstærke hjem, jo bedre klarer de sig. Forskningen peger dog samtidig på, at det ikke har den store betydning for elever fra uddannelsesstærke hjem, blot de ikke går på en skole med en overvægt af elever fra uddannelsesfremmede hjem.

Normalt undersøges klassekammeratseffekten i forhold til sammensætningen af elever inden for den enkelte klasse, da elevsammensætningen i de enkelte klasser kan variere meget på den enkelte skole. I og med classeskellet er mindre på efterskolerne, da eleverne på tværs af klasserne er sammen alle dage og hele døgnet, ser vi i denne analyse på *skolekammerateffekten* forstået som betydning af sammensætningen af elever på den enkelte efterskole.

I dette kapitel sætter vi således fokus på, om elevsammensætningen har en betydning for elevernes overgang og i forlængelse heraf, hvilken betydning sammensætningen af elever på den enkelte efterskole har for den enkeltes uddannelsesmobilitet. Fokus er særligt på elever fra uddannelsesfremmede hjem, og analysen skal derfor ses som input til diskussionen om design af eventuelt socialt taxameter.

FAKTABOKS: SOCIALT TAXAMETER

Efterskolerne får i dag et tillægstaxameter, hvis de optager flygtninge- og indvandrere eller elever visiteret til specialundervisning. Det nuværende tilskudssystem på efterskoleområdet tilskynder således skolerne til at påtage sig et socialt ansvar i forhold til unge med anden etnisk herkomst og unge med specialundervisningsbehov.

Udvalget for socialt ansvar nedsat af Efterskoleforeningen fremlagde i deres rapport "Efterskolens sociale ansvar!" et forslag til indførelsen af et socialt taxameter, som tildeles efterskolerne, der optager elever fra uddannelsesfremmede hjem. Taxametret skulle tildeles på baggrund af en række objektive kriterier som fx:

- Barn af enlige forældre
- Anden herkomst end dansk
- Uddannelsesniveau for familien er grundskolen eller uoplyst
- Arbejdsmarkedstilknytning for familien er ledig eller uden for arbejdsstyrken
- Indkomstniveau for familien ligger lavere end for bopælskommunen
- Andre kriterier fx familiens kontakt med sociale myndigheder, anvendelse af forskellige former for medicin

Et socialt taxameter vil kunne medfinansiere og dermed forstærke skolernes muligheder for at iværksætte tiltag overfor socialt truede elever, både med henblik på fastholdelse i efterskoleforløbet og som bedst mulig forberedelse til ungdomsuddannelse. Der vil kunne sættes ind med en kombination af tiltag rettet mod den enkelte elev og tiltag for at skabe et socialt netværk. Derved skabes rammer for at øge mangfoldigheden af elever på efterskolerne, og det vil give flere unge en mulighed for at blive mønsterbrydere.

Kilde: DAMVAD 2012

5.1 Skolekammeratseffekten er særlig stærk på efterskolerne

Overordnet set viser analysen af skolekammeratseffekten, at der er en positiv signifikant sammenhæng mellem overgangen til ungdomsuddannelse og elevsammensætningen på en given skole – og det gælder både på efterskoler og de andre grundskoler. Analysen viser med andre ord en positiv skolekammeratseffekt, som udmønter sig i, at elever med mindre gode uddannelsesforudsætninger har en højere overgangsrate til ungdomsuddannelsen, når de går på skoler med elever med gode

uddannelsesforudsætninger. Elevsammensætningen har altså en særlig betydning for elever fra uddannelsesfremmed hjem, idet deres overgangsrate til ungdomsuddannelserne øges, jo flere uddannelsesstærke elever, der er på en skole.

I tillæg til den generelle skolekammeratseffekt har vi undersøgt om, der er en supplerende skolekammeratskabseffekt på efterskolerne ud fra hypotesen om, at det intensive samvær på efterskolerne forstærker skolekammeratseffekten. Som det fremgår af tekstboksen nedenfor, tester analysen, om der er en særlig interaktion mellem det at være

FAKTABOKS: DEN ANVENDTE METODE

En positiv skolekammeratskabseffekt defineres i denne analyse som en positiv sammenhæng mellem elevens familiebaggrund, elevsammensætningen på en given skole og overgangen til ungdomsuddannelse.

Den enkelte elevs uddannelsesforudsætning udregnes på baggrund af en sammenvejning af tre faktorer:

- Forældrenes uddannelseslængde
- Forældrenes arbejdsmarkedstilknytning målt ved ledighedsperiode
- Forældrenes gennemsnitlige indkomst

De tre faktorer sammenvejes i et indeks, som beskriver den enkeltes uddannelsesforudsætning (se også faktaboks s. 12). På lignende vis tildeles hver skole et socialt indeks over elevernes socioøkonomiske profil ud fra gennemsnittet af elevernes indeks.

Ved at se på afstanden mellem elevens sociale indeks og den tilhørende skoles sociale indeks er det muligt at få et mål for, hvorvidt den enkelte elev uddannes blandt elever med relativt bedre eller svagere forudsætninger.

En positiv skolekammeratskabseffekt vil give udslag i en positiv sammenhæng mellem elevens afstand til skolens sociale indeks og overgangen til ungdomsuddannelse. Med andre ord betyder denne sammenhæng, at de relativt mange elever med gode uddannelsesforudsætninger trækker den enkelte elev med mindre gode forudsætning i retning af en større overgangsrate til ungdomsuddannelsen.

For at undersøge denne sammenhæng opstilles en regressionsanalyse formuleret som en sandsynlighedsmodel med det formål at forklare overgangsraten til ungdomsuddannelsen med to faktorer: (1) Afstanden mellem elevens og skolens sociale indeks og (2) elevens eget sociale indeks.

For at undersøge om der i tillæg til den tidligere dokumenterede effekt på overgangsraten ligeledes kan findes en skolekammeratskabseffekt af et efterskoleophold opstilles en supplerende regressionsmodel. Denne model forklarer overgangsraten til ungdomsuddannelsen med afsæt i fire faktorer: (1) En binær variable for efterskoleophold, (2) afstanden mellem elevens og skolens sociale indeks, (3) et interaktionsled mellem efterskoleophold og afstande mellem elevens og skolens sociale indeks samt (4) elevens eget sociale indeks.

Modellen forsøger herved at identificere en skole-kammeratskabseffekt særskilt for efterskolerne ved at tage højde for den generelle opkvalificeringseffekt af et efterskoleophold samt den generelle skolekammeratskabseffekt for alle grundskoler samt elevens egne uddannelsesforudsætninger.

Kilde: DAMVAD 2012

på efterskole og skolens sammensætning. Og svaret er ja – der er som det fremgår af tabel 5.1. en stærkere skolekammerateffekt¹ på efterskolerne forstået sådan, at skolesammensætningen i højere grad påvirker sandsynligheden for, at en elev fra et uddannelsesfremmed hjem starter på en ungdomsuddannelse. Som tabellen også viser, så er det netop en effekt, som supplerer de generelle effekter af efterskolen, som vi påviste i kapitel 4.

TABEL 5.1
Skolekammerateffekt på efterskolerne

Forklarende faktorer	Effekt
Efterskoleophold	+ ***
Elevens egne uddannelsesforudsætninger	+ ***
Generel skolekammeratskabseffekt for alle grundskoler	+ ***
Supplerende skolekammeratskabseffekt særskilt for efterskoler	+ ***

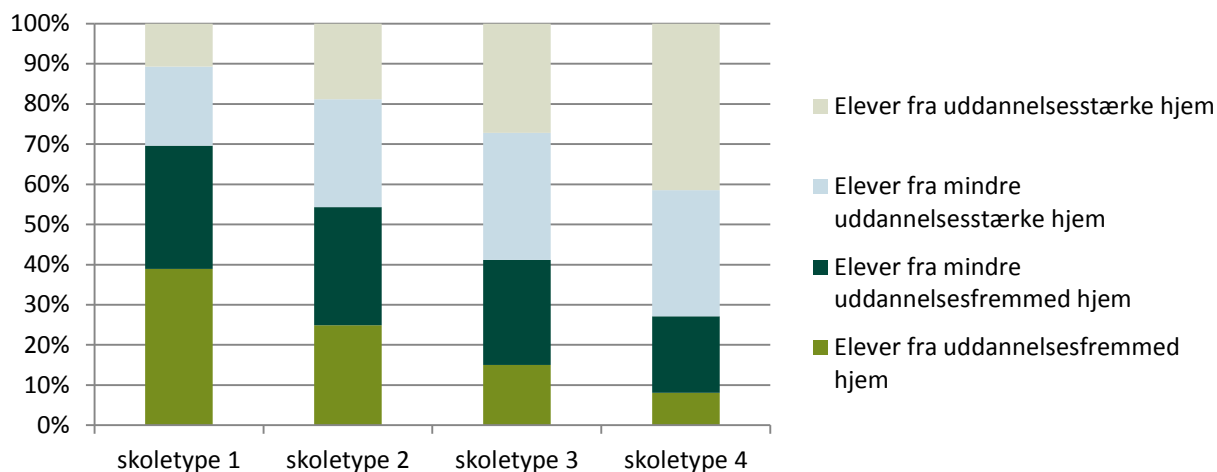
Kilde: DAMVAD på baggrund af data fra Danmarks Statistik.
Note: *** indikere signifikansniveau på 1 pct. ** indikere signifikansniveau på 5 pct.

5.2 Overgangen til ungdomsuddannelse forbedres, når der er flere elever fra uddannelsesstærke hjem

Når vi nu ved, at der er en særlig skolekammeratskabseffekt på efterskolerne, er det interessant at se nærmere på, om der er nogle typer efterskoler, hvor skolekammerateffekten er særlig stærk. I det følgende zoomer vi derfor ind på forskellen mellem efterskolerne og skolekammerateffekten. Helt konkret har vi opdelt efterskolerne i fire typer og undersøgt effekten af elevsammensætningen for elever fra uddannelsesfremmed hjem. De fire typer er:

1. Efterskoler med en meget høj andel af elever fra uddannelsesfremmede hjem
2. Efterskoler med relativt lav andel af elever fra uddannelsesstærke hjem
3. Efterskoler med en relativ høj andel af elever fra uddannelsesstærke hjem

FIGUR 5.1
Elevgrupper fordelt på skoletyper, pct.

Kilde: DAMVAD på baggrund af data fra Danmarks Statistik

¹¹ I denne del af analysen afrapporterer vi alene på, om der er en signifikant effekt og styrken deraf. Selve det at tolke på effektens nominelle betydning for overgangen er meget kompliceret og behæftet med usikkerhed, hvorfor det af formidlingsmæssige hensyn er udeladt.

4. Efterskoler med en meget høj andel af elever fra uddannelsesstærke hjem

I figuren ovenfor ses fordelingen af elever inden for de fire skoletyper.

Analysen viser, at elever fra uddannelsesfremmede hjem, som går på skoletype 2, 3 og 4 har en højere sandsynlighed for at starte på en ungdomsuddannelse sammenlignet med eleverne fra uddannelsesfremmed hjem, som går på skoletype 1, hvor der er en høj andel af uddannelsesfremmed elever. Elevernes overgang til ungdomsuddannelser forberedes altså, når de er sammen med elever med stærkere familiebaggrund. Effekten øges endvidere jo højere andelen af elever fra uddannelsesstærke hjem, der er.

TABEL 5.2

Overgang til ungdomsuddannelse for elever fra uddannelsesfremmede hjem

Overgangseffekt i forhold til skoletype 1	
Skoletype 2	+***
Skoletype 3	++***
Skoletype 4	+++***

Kilde: DAMVAD på baggrund af data fra Danmarks Statistik.
Note: *** indikere signifikansniveau på 1 pct. ** indikere signifikansniveau på 5 pct.

Forbeholdet i denne analyse er, at der kan være andre forklarende faktorer bag skolekammeratskabseffekten som ikke kan observeres, men som har betydning for, hvor godt elever fra uddannelsesfremmed hjem klarer sig på en skole med mange elever fra uddannelsesstærke hjem. Fx vil skoler med få uddannelsesfremmede elever ofte have bedre forudsætning for at opkvalificere eleverne som følge af bedre faciliteter, bedre lokaler, bedre it-udstyr, bedre mad, dygtigere undervisere osv. (Allerup et al. 2008). Disse faktorer observeres ikke, men vil have betydning for, hvorledes den enkelte elev klarer sig og vil derfor udgøre et usikkerhedselement i effektanalysen af skolekammerateffekten. Fx opkræver de mindste skoler, som oftest er der, hvor der er en højere andel af elever

fra uddannelsesfremmede hjem er, i gennemsnit 75.000 kr. i skolepenge, medens de store opkræver 84.000, hvilket er en forskel på 9.000 kr. Det er netop disse forhold et socialt taxameter kan være med til at kompensere for og af den vej både stimulere til og styrke grundlaget for at fremme uddannelsesmobilitet.

Dertil kommer, at analyse ikke giver svar på om, eleverne fra uddannelsesstærke hjem trækker eleverne fra uddannelsesfremmed hjem op eller uddannelsesfremmede elever klarer sig dårligt i skoler med mange uddannelsesfremmed elever, fordi de trækker hinanden ned (Holm og Jæger 2011).

6 Litteratur

- AE-Rådet (2012): "Ikke en eneste uddannelse i Danmark er en dårlig forretning". Analyse publiceret 20. februar 2012.
- AE-Rådet (2009): "Behovet for ufaglærte falder med 190.000 de næste 10 år". Analyse publiceret 1. september 2009.
- Allerup, Peter, Vibeke Hetmar, Charlotte Ringsmose & André Torre (2008): "Klasseeffekt. På baggrund af PISA København 2007".
- EVA (2011): "Karakteristik af 10.-klasse-elever. Del 1 i evalueringen af folkeskolens 10. klasse."
- Holm, Anders og Mads Meier Jæger (2011): "Effektmåling af uddannelse". Samfundsøkonomen 2011, nr. 1.
- Jæger, Mads Meier, Munk, Martin D. og Ploug, Niels (2003): Ulighed og livsløb. Analyser af betydningen af social baggrund. København: Socialforskningsinstituttet 03:10.
- Jæger, Mads Meier (2007): "Economic and Social Returns to Educational Choices: Extending the Utility Function". Rationality and Society, 19(4): 451-483.
- Jæger, Mads Meier (2007): "Educational mobility across three generations: The changing impact of social class, economic, cultural, and social capital". European Societies, 9(4): 527-550.
- Jæger, Mads Meier and Holm, Anders (2007): "Does Parents Economic, Cultural, and Social Capital Explain the Social Class Effect on Educational Attainment in the Scandinavian Mobility Regime?". Social Science Research, 36: 719-744.
- Jæger, Mads Meier (2008): "Danmarksbilleder SFI's forskning gennem 50 år." Udgivet af SFI.
- Jæger, Mads Meier (2008): "Do large sibships really lead to lower educational attainment? New evidence from quasi-experimental variation in couples' reproductive capacity". Acta Sociologica
- Klausen, Trond Beldo (2008): "Læreres og vejlederes betydning for social mobilitet på universiteterne". CCWS Working paper no. 2008-60.
- Mandag Morgen (2012): "Motivation er efterskolerenes vigtigste bidrag til det danske uddannelsesløft". 19. Januar 2012.
- McIntosh, James and Munk, Martin (2008): "Social Class, Family Background and Intergenerational Mobility". European Economic Review, 58
- Munk, Martin and McIntosh, James (2007): "Scholastic ability vs. family background in educational success. Evidence from Danish sample survey data". Journal of Population Economics, 20(1): 101-120.
- Munk, Martin (2011): Family Background and Changing Educational Choices.
- Munk, Martin (2011): "Social sortering, frafald og manglende kvalifikationer blandt unge". I: Christian Helms (red.): Frafald på erhvervsuddannelserne. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.
- Oettingen, Alexander von. Christina Hvas Andersen, Niels Buur Hansen og Leo Komischke-Konnerup (2011): "Dannelse der virker - efterskolens pædagogik". Århus: Klim.
- Thomsen, Rie og Ulla Højmark Jensen (2011): Vejledning i samspil. Evaluering og dokumentation af efterskolens vejledning. Albertlund:Schultz.

Appendiks 1: Metode

Dette afsnit indeholder en detaljeret gennemgang af metoden såvel som datagrundlaget, der ligger til grund for effektmålingen. Herudover stilles skarpt på de udfordringer, der er forbundet med at udføre sådanne effektmålinger, samt de forholdsregler der må tages for at sikre en valid analyse, der leder til pålidelige og solide resultater.

6.1 Metode og datagrundlag

Formålet med analysen er at evaluere effekterne af et efterskoleophold. Optimalt ville dette indebære at måle udfaldet efter endt efterskoleophold og sammenligne med udfaldet, hvis efterskoleeleven alligevel ikke havde gået på efterskole. Imidlertid er denne kontrafaktiske situation naturligvis ikke mulig i praksis, og der kræves derfor andre metoder.

Ikke alle elever har samme forudsætninger for at gennemføre et efterskoleophold. Nogle elever har bedre muligheder og kompetencer herfor end andre. Samtidigt kan valget af efterskole påvirkes af andre forhold såsom trivsel på den tidligere skole eller traditionen for efterskoleophold blandt familiemedlemmer eller blandt andre elever i klassen.

Der er således mange forskellige forhold, som spiller ind på, hvorvidt en elev gennemfører et efterskoleophold. Det betyder, at det ikke er muligt at sammenligne en efterskoleelev med en tilfældig udvalgt grundskoleelev uden tilknytning til efterskolen. For at sikre et troværdigt sammenligningsgrundlag implementeres en særlig økonomisk model, som tager højde for de mange forskellige forhold, som spiller ind på, hvorvidt en elev gennemfører et efterskoleophold.

Den anvendte metode kaldes propensity score matching og har inden for de seneste år opnået

øget anvendelse og anerkendelse inden for økonomiet.

Ideen bag metoden går kort skitseret ud på at finde sandsynligheden (propensity score) for, at en elev fuldfører et efterskoleophold givet forskellige observerbare faktorer som køn, alder, herkomst, geografisk placering, egne kompetencer samt forældrenes kompetencer. Herved dannes en kontrolgruppe, som på så mange faktorer som muligt ligner efterskoleeleverne. Den eneste observerbare forskel er derfor, at personerne *ikke* har fuldført et efterskoleophold.

Ved at have så mange relevante forklarende faktorer som muligt med i etableringen af kontrolgruppen minimeres risikoen for, at kontrolgruppen og efterskoleeleverne adskiller sig inden for både observerbare og uobserverbare faktorer.

Kontrolgruppen etableres herefter ved at parre hver efterskoleelev med den "nærmeste nabo", dvs. grundskoleelev, der på de parametre som er bestemmende for fuldførelse af efterskoleopholdet, ligner efterskoleeleven mest muligt. Modellen tager højde for, at der kan være systematisk forskel på, hvorfor elever vælger enten 9. klasse, 10. klasse eller begge år på en efterskole. Konkret gøres dette ved at estimere deltagelsessandsynligheden (propensity score) særskilt for de tre typer efterskoleophold. Herved tillades modellens parametre at variere frit mellem de tre typer efterskoleophold, hvilket muliggør en bedre forklaringsgrad samt en mere fleksibel modelspecifikation.

Samtidigt sikrer denne modeltilpasning, at en 9.-klassers-efterskoleelev sammenlignes med en lignende 9.-klasseselever uden tilknytning til efterskolen.

Ikke alle efterskoler er ens, idet nogle skoler i gennemsnit uddanner elever med bedre uddannelsesforudsætninger end andre. En elev kan derfor betragtes som havende forskellig sandsynlighed for at gennemføre et efterskoleophold alt afhængigt af, hvilken type efterskole det drejer sig.

Eksempelvis kan en elev med stærke uddannelsesforudsætninger tænkes at have højere sandsynlighed for at gennemføre et efterskoleophold på en efterskole med mange ligesindede med tilsvarende gode uddannelsesforudsætninger end en elev med mindre gode uddannelsesforudsætninger.

For at tage højde for heterogeniteten i skoletyper opstilles en særskilt model for hver skoletype. Konkret inddeles alle grundskoler i fire grupper afhængigt af elevsammensætningen. Inddelingen tager afsæt i det socioøkonomiske indeks for hver elev, som specificeres nærmere i det følgende afsnit.

For hver skoletype opstiller analysen således en model, som forklarer sandsynligheden for, at en elev gennemfører et efterskoleophold opdelt for hvert af de tre niveauer – 9. klasse, 10. klasse og både 9. og 10. klasse. Samlet set muliggør det valgte analysedesign at forklare sandsynligheden for, at vedkommende gennemfører et efterskoleophold på hver af de fire efterskole typer.

På denne måde sikres etablering af en valid kontrolgruppe. Matchingmetoden tager højde for, at det ikke for alle efterskoleelever nødvendigvis er muligt at finde en tvilling. Konkret gøres dette ved kun at medtage efterskoleelever for, hvilke det er muligt at finde en grundskoleelev, som har en sandsynlighed for at fuldføre efterskolen, som ikke afviger mere end 0,01 pct. fra efterskoleeleven. Er det ikke muligt at finde en tvilling inden for dette

bånd udelades efterskoleeleven fra effektanalysen, da det ikke er muligt at finde et passende sammenligningsgrundlag.

For at sikre en troværdigt kontrolgruppe gennemføres en række kvalitetstest for sammensætningen af kontrolgruppen. Disse tests undersøger, om der er tilstrækkelig god balance mellem deltager- og kontrolgruppen, hvad angår de variable, som forklarer sandsynligheden for fuldførelse af et efterskoleophold. Rækken af kvalitetstests beskrives nedenfor.

En udbredt metodisk usikkerhed i mange effektstudier er tilstedeværelsen af uobserverbare faktorer. Disse kan tilsvarende udgøre en udfordring i nærværende analyse for estimeringen af effekten af et efterskoleophold og i værste fald lede frem til forkerte resultater. Udfordringer opstår såfremt analysen præges af uobserverbare faktorer med væsentlig betydning for, om elever vælger et efterskoleophold samt, som kan have betydning for, det potentielle udfald heraf på elevens overgangs og/eller gennemførelsesrater.

6.1.1 Socioøkonomisk indeks

Analysen tilnærmer den enkelte elevs uddannelsesforudsætning ud en sammenvejning af tre faktorer:

- Forældrenes uddannelseslængde målt i måneder
- Forældrenes arbejdsmarkedstilknytning målt ved ledighedsperiode
- Forældrenes gennemsnitlige indkomst

De tre faktorer sammenvejes i et socioøkonomisk indeks, som har til formål at fange den enkeltes uddannelsesforudsætning.

Uddannelsesforudsætningerne antages, at kunne beskrives ud fra forældrenes karakteristika, efter-

som elevernes kompetencer og uddannelsesmæssige ambitioner forventes at være bestemt af de genetiske og sociale relationer til deres forældre. Der dannes et sammenvæjet socioøkonomisk indeks i anerkendelse af, at en elevs uddannelsesforudsætning ikke kan beskrives ud fra udelukkende én indikator (uddannelse, indkomst eller ledighed). Der vil f.eks. være elever, som har ufaglærte, ikke fordi de mangler kompetencer eller motivation, men fordi det for dem ikke har været nødvendigt at tage en uddannelse. Dette kan f.eks. være ufaglærte forældre, som har været succesfulde som selvstændige. I dette eksempel er forældrenes indkomst en bedre indikator for elevens uddannelsesforudsætning end deres uddannelsesniveau. Tilsvarende (og modsatrettede) argumentation kan opstilles for de andre variable.

Elevens uddannelsesforudsætninger forventes i et vist omfang at være konstant over tid. Dette forekommer som en meget logisk antagelse, eftersom de sociale og i særdeleshed de genetiske relationer til forældrene må forventes at være konstante. Af denne grund er forældrenes indkomst, uddannelseslængde og ledighedsperiode beregnet ud fra et gennemsnit over de sidste fem år. Dette sikre også, at indekset er mindre påvirket af udsving i samfundsøkonomien. Såfremt en elev har boet sammen med den ene forældre og en samlever over en længere periode, vægtes samleveren med i det socioøkonomiske indeks sammen med begge forældre. Det socioøkonomiske indeks dannes ud fra en sammenvæjning af de tre indikatorer. Vægtningen af de enkelte indikatorer estimeres ud fra en faktor analyse². Faktor analysen udføres for hvert år. Herefter kan den socioøkonomiske indekxsværdi udregnes for hver elev.

² Faktor analyse er en statistisk analyse, hvor en latent faktor (her uddannelsesforudsætning) beskrives ud fra sammenvariation mellem forskellige variable.

På lignende vis tildeles hver skole et socialt indeks. Det socioøkonomiske indeks for skolerne er udregnet som et gennemsnit af det socioøkonomiske indeks for de tilhørende elever. Som det sidste inddelles de socioøkonomiske indeks for både elever og skoler i fire grupper med lige mange elever i hver. Disse socioøkonomiske grupper har en central anvendelse i effektanalysen.

6.1.2 Datagrundlag

Datamaterialet bygger på oplysninger fra Danmarks Statistiks registre. Analysen bygger på en fuldtælling af danske personer, som i perioden 2000-2010 enten har haft direkte kontakt med grundskolen eller er forældre til en grundskoleelev.

Gennem anonymiserede oplysninger om elevens cpr-numre sammenkædes data omhandlende elevens køn, alder, herkomst, familiesammensætning, uddannelse, folkeskolekarakterer mm.

En særlig identifikationsnøgle muliggør at koble elever med deres biologiske forældre samt eventuelle samboende voksne. Herved fremstår muligheden for at tilknytte oplysninger om forældrenes og samboendes uddannelsesniveau, indkomstforhold og arbejdsmarkedstilknytning.

For at differentiere elever på almene efterskoler fra efterskoleelever med særlige behov, sammenkædes oplysninger om efterskoletypen med institutionsnumre i registerdata. Hermed muliggøres at afdække effekten af et efterskoleophold udelukkende blandt elever fra almene efterskoler.

Paneldata

Uddannelsesstatistikken muliggør at observere personers uddannelsesvalg over en længere år-række, hvilket muliggør at følge personer både før, under og efter endt grundskoleophold.

Konkret betyder det, at overgangsraten i effektanalysen måles over en seksårig periode fra tidspunktet for endt grundskole og de efterfølgende fem år. På tilsvarende vis opgøres gennemførelsesraten som perioden fra år 2-8 efter endt grundskoleophold. Gennemførelsesraten måles udelukkende blandt personer, som ikke er i gang med en ungdomsuddannelse i 2010, som er det senest observerede tidspunkt.

6.1.3 Kontrolgruppen

Kontrolgruppen består af elever, der ikke har haft tilknytning til efterskolen, men som har tilsvarende sandsynlighed herfor som efterskoleeleverne. Ved at sammenholde elever med og uden et efterskoleophold til de samme tidspunkter frasorteres effekter af udefrakommende faktorer, der kan påvirke overgangsraten til ungdomsuddannelserne.

For at kunne sige noget konkret om den isolerede effekt af et efterskoleophold, bør kontrolgruppen udelukkende bestå af elever, som potentielt set har samme sandsynlighed for at fuldføre et efterskoleophold. Derfor bringes en lang række faktorer i spil, som på forskellig vis afslører et bredt spektrum af personkarakteristika. Disse forventes at have betydning for både, om eleven vælger et efterskoleophold samt det potentielle udfald heraf. Konkret dannes kontrolgruppen på baggrund af rækken af faktorer angivet i tabellen herunder.

Årsagen til, at der for nogle variable indgår kvadreret, er, at der forventes en ikke-linear sammenhæng til sandsynligheden for fuldførelse af et efterskoleophold. Eksempelvis forventes elevens karakterer at have en positiv, men aftagende marginal effekt på sandsynligheden for at gennemføre et efterskoleophold.

TABEL A.1

Oversigt over baggrundsfaktorer anvendt i sandsynlighedsmodellerne

Variable
Køn
Alder
Herkomst
Familietype
Landsdele
Bosiddende i storby
Forældres uddannelseslængde
Forældres indkomstniveau
Forældres tilbøjelighed til ledighed
Forældres uddannelseslængde, kvadreret
Forældres indkomstniveau, kvadreret
Forældres tilbøjelighed til ledighed, kvadreret
Interaktionsled mellem forældres indkomst og ledighed
Interaktionsled mellem forældres indkomst og uddannelseslængde
Interaktionsled mellem forældres uddannelseslængde og ledighed
Interaktionsled mellem bosiddende i storby og forældres højst fuldførte uddannelse
Folkeskolekarakterer for 9.klasse ³
Folkeskolekarakterer for 9.klasse, kvadreret

Kilde: DAMVAD, 2012

6.1.4 Estimering af propensity score

Som nævnt gør nærværende analyse brug af propensity score matching til at identificere en særlig udvalgt kontrolgruppe. Konkret opstiller analysen en logistisk regressionsmodel med det formål at estimere sandsynligheden for at gennemfører et efterskoleophold. Sandsynligheden beregnes særskilt afhængigt af, om der er tale om et 9.-klassesophold, 10.-klassesophold eller begge år

³ Karakterer er tilgængelige fra 2001 og opgjort for 9. klasse. Derfor anvendes karakterer udelukkende som forklarende variabel i modellen beskrivende et 10. klasses efterskoleophold.

på efterskole. I tillæg hertil udregnes deltagelses-sandsynligheden særskilt for de fire forskellige skoletyper, som tidligere beskrevet. Desuden estimeres modellerne særskilt for hvert år for at tage højde for ændringer i påvirkninger fra strukturelle forhold på tilbøjeligheden til at vælge efterskolen. Samlet set estimeres tæt ved 120 sandsynlighedsmodeller (3 klassetrin x 4 skoletyper x 10 år = 120).

Hver af de mange sandsynlighedsmodeller udregnes med afsæt i et samlet udtryk af de tidligere angivne baggrundsfaktorer, jf. tabel A.1.

Samlet set bestemmes for hver enkelt elev en sandsynlighed for at fuldføre et efterskoleophold i det pågældende år, på den pågældende efterskole-type.

På baggrund af sandsynligheden for at gennemføre et efterskoleophold matches en efterskoleelev med en lignende grundskoleelev uden tilknytning til efterskolen. Matchingproceduren foretages specifikt for hvert år, hvorved sikres, at kontrolgruppen ligner treatmentgruppen for det år, hvor efterskoleopholdet fuldføres. Tilsvarende matches inden for personens sociale indeks samt geografisk placering. Samtlige matchingkriterier etableres for at sikre, at kontrolgruppen udgør et så godt sammenligningsgrundlag som muligt.

Det er forholdsvis komplekst at forstå udvælgelsesprocessen, fordi denne foregår på mange forskellige niveauer. Proceduren kan illustreres ved et eksempel. Eksempelvis kan en elev fra et uddannelsesfremmed hjem i København, der i 2001 gennemfører 10. klasse på en efterskole med mange elever fra uddannelsesstærke hjem få tildelt en sandsynlighed på 70 pct. for at gennemfører et sådant ophold. Efterskoleeleven vil herefter blive sammenlignet med en lignende grundskole-

elev⁴ med samme sandsynlighed for et 10. klasses efterskoleophold, som hertil er fra et uddannelsesfremmed hjem i København og som i 2001 gennemfører en 10. klasse på en grundskole med relativt mange elever fra uddannelsesstærke hjem.

På tilsvarende vis findes til hver efterskoleelev en lignende grundskoleelev.

Med afsæt i sammensætningen af en troværdig kontrolgruppe, kan den egentlige effektmåling udføres. Hvorvidt der er en signifikant forskel på overgangs- og gennemførelsesrater mellem gruppen af efterskoleelever og lignende elever testes efterfølgende ved et simpelt t-test.

6.1.5 Kvalitetssikring af kontrolgruppen

En betydelig del af effektmålingen beror på sammensætningen af kontrolgruppen. Det skyldes, at kontrolgruppen bruges til at give et bud på, hvordan efterskoleeleverne ville have klaret sig, havde de i stedet fravalgt efterskolen. For at sikre, at effektanalysen bygger på et validt sammenligningsgrundlag gennemføres en række test af kvaliteten af, hvordan kontrolgruppen er blevet sammensat. Disse tests undersøger, om der er tilstrækkelig god balance mellem de faktorer, som har betydning for valget af efterskole samt har betydning for, hvad der potentielt set kommer ud af efterskoleopholdet.

Er der systematiske forskelle mellem deltager- og kontrolgruppen opstår en metodisk usikkerhed, da den estimerede effekt kan afhænge af de systematiske afgivelser med risiko for, at effekterne af efterskoleopholdet enten over- eller underestimeres. Dette undersøges ved et såkaldt balancing-test.

⁴ Lignende henfører i denne sammenhæng til at eleverne i deltager- og kontrolgruppen har sammenfaldende fordelinger, hvad angår de faktorer, som indgår i modellen så som køn, alder, familietype mm.

Rækken af kvalitetstest indikerer, at analysen i høj grad er lykkedes med at finde en troværdig kontrolgruppe, som ikke adskiller sig systematisk og nævneværdigt fra efterskoleeleverne. Som anvist estimeres en lang række modeller, hvor kvalitets-sikringen foretages inden for hver af disse mange sandsynlighedsmodeller. Det har ikke været muligt fuldstændigt for alle disse mange grupperinger at finde en kontrolgruppe, som ikke adskiller sig en smule på enkelte af de angivne faktorer i tabel A.1. Dette udgør i princippet en metodisk udfordring. Grundet et beskedent omfang vurderes denne usikkerhed dog ikke at have nævneværdig indflydelse på resultaterne i rapporten.

Appendiks 2: Tabeller

TABEL 1 (figur 3.1 og 3.10)

Fordeling af elever efter forældres uddannelse indeks, 2000-2009

		Højest fuldførte uddannelse blandt forældre						Total
		Ufaglært	Faglært	KVU	MVU	LVU	Manglende obs.	Total
9. klasse	Efterskoler	3.426	14.134	3.175	9.882	4.807	584	36.008
	Folkeskoler	29.933	100.313	18.236	54.901	35.993	4.001	243.377
	Friskoler og private grundskoler	3.699	13.894	3.303	11.674	11.890	910	45.370
10. klasse	Efterskoler	10.026	51.028	11.930	41.216	15.660	2.304	132.164
	Folkeskoler	27.609	78.814	11.348	28.354	8.314	3.128	157.567
	Friskoler og private grundskoler	2.923	13.322	2.777	8.716	4.676	730	33.144
	Ordblindeefterskoler	1.690	5.187	653	1.424	250	213	9.417
	Efterskoler for unge med særlige behov	2.104	3.086	291	649	181	205	6.516
Ikke-identificeret afslutning på grundskole	Efterskoler	312	816	164	545	258	578	2.673
	Ordblindeefterskoler	65	176	18	43	9	19	330
	Efterskoler for unge med særlige behov	98	124	9	23	-	19	273
	Folkeskoler	2.485	3.162	434	1.186	596	710	8.573
	Friskoler og private grundskoler	345	692	164	668	593	201	2.663
Total		84.715	284.748	52.502	159.281	83.227	13.602	678.075

Kilde: DAMVAD på baggrund af tal fra Danmarks Statistik

Note: For at gøre forældrenes uddannelsesniveau entydigt, er der for hver elev taget udgangspunkt i den højest fuldførte uddannelse blandt forældre i det sidste år, eleven observeres. Dvs. at en af forældrene kan have opnået en lang videregående uddannelse efter at eleven færdiggør grundskolen, og dermed tælle som lvu i denne tabel.

TABEL 2 (figur 3.2)

Fordeling af elever efter socioøkonomisk indeks, 2000-2010

Klasse	Skoletype	Manglende info	Q1	Q2	Q3	Q4	Total
9. Klasse	Efterskoler	4.218	6.496	7.879	8.117	8.852	35.562
	Folkeskoler	5.043	60.354	57.900	56.767	65.351	245.415
	Friskoler og private grundskoler	919	7.184	8.696	10.419	17.460	44.678
10. Klasse	Efterskoler	8.575	14.537	24.256	31.649	35.819	114.836
	Folkeskoler	2.352	37.647	33.178	28.699	17.973	119.849
	Friskoler og private grundskoler	399	4.390	6.156	7.667	8.793	27.405
Afslutning kendes ikke	Efterskoler	5.046					5.046
	Folkeskoler	21.495					21.495
	Friskoler og private grundskoler	4.232					4.232
I alt		52.279	130.608	138.065	143.318	154.248	618.518

Kilde: DAMVAD på baggrund af tal fra Danmarks Statistik

TABEL 3 (figur 3.3, 3.4 og 3.11 samt tabel 3.1)

Elever der har startet ungdomsuddannelse indenfor 2 år efter afslutning af grundskole, 2000-2008

		eud	hf	hhx	htx	stx	Ikke startet ungdomsudd.	Antal startet i alt	Antal individer i alt
9. klasse	Almene efterskoler	8.983	665	2.919	1.303	11.518	3.063	25.388	28.451
	Folkeskoler	51.991	2.114	25.241	12.269	91.439	15.975	183.054	199.029
	Fri- og privatskoler	5.127	454	3.831	2.051	23.268	2.347	34.731	37.078
10. klasse	Almene efterskoler	32.135	10.689	14.861	6.255	45.249	8.826	109.189	118.015
	Folkeskoler	60.926	13.479	20.073	6.169	25.643	17.695	126.290	143.985
	Fri- og privatskoler	6.858	2.895	4.960	1.568	11.312	2.645	27.593	30.238
	Ordblindееfterskoler	5.644	78	25	38	25	1.283	5.810	7.093
	Efterskoler for unge med særlige behov	1.990					2.876	1.990	4.866
Ikke-identificeret afslutning på grundskole	Almene efterskoler	763	88	108	92	616	696	1.667	2.363
	Ordblindееfterskoler	176					112	176	288
	Efterskoler for unge med særlige behov	68					198	68	266
	Folkeskoler	2.667	201	267	163	841	3.454	4.139	7.593
	Friskoler og private grundskoler	344	82	112	60	788	895	1.386	2.281
I alt		177.672	30.745	72.397	29.968	210.699	60.065	521.481	581.546

Kilde: DAMVAD på baggrund af tal fra Danmarks Statistik

TABEL 4 (figur 3.5 og 3.6)

Overgang til ungdomsuddannelse indenfor 2 år efter afslutning af grundskole fordelt på elevgrupper, 2000-2008

			eud	hf	hhx	Htx	stx	Ikke begyndt ungdomsudd indenfor 2 år
9. Klasse	Efterskoler	Q1	2.278	86	345	165	1.020	961
		Q2	2.361	103	598	287	2.017	631
		Q3	1.854	115	812	325	2.764	377
		Q4	897	101	763	382	4.627	237
		Q mangler	3.539	266	403	148	1.095	2.015
	Folkeskoler	Q1	18.692	581	4.734	2.063	12.154	6.840
		Q2	15.524	531	6.183	3.073	16.764	3.360
		Q3	10.785	433	7.534	3.518	22.008	1.825
		Q4	4.321	363	6.466	3.479	39.788	994
		Q mangler	2.669	206	324	136	725	2.956
	Friskoler og private grundskoler	Q1	1.461	105	536	327	2.428	726
		Q2	1.433	119	776	415	3.700	459
		Q3	1.226	87	1.054	574	5.106	350
		Q4	701	84	1.332	681	11.600	308
		Q mangler	306	59	133	54	434	504
10. Klasse	Efterskoler	Q1	5.862	1.434	1.283	518	3.264	1.978
		Q2	7.481	2.374	2.825	1.200	7.073	1.720
		Q3	7.518	2.709	4.426	1.710	11.234	1.440
		Q4	4.824	2.366	4.195	1.989	18.352	897

		Q mangler	10.191	1.853	2.146	879	5.351	6.493
	Folkeskoler	Q1	18.256	3.569	3.919	1.202	4.903	6.413
		Q2	15.119	3.187	4.506	1.338	5.244	3.517
		Q3	11.404	2.621	4.815	1.447	5.568	2.108
		Q4	4.752	1.586	3.332	1.172	5.626	985
		Q mangler	11.395	2.516	3.501	1.010	4.302	4.672
	Friskoler og private grundskoler	Q1	1.364	459	524	160	1.060	588
		Q2	1.564	580	908	255	1.802	564
		Q3	1.522	681	1.361	434	2.542	423
		Q4	1.037	577	1.410	489	4.237	355
		Q mangler	1.371	598	757	230	1.671	715
Afslutning på grundskole ikke-identificeret	Efterskoler	Q mangler	1.021	89	109	92	615	1.015
	Folkeskoler	Q1	49	17	6			80
		Q2	35	6			6	38
		Q3	35				13	23
		Q4	10	6	6		5	8
		Q mangler	2.538	168	247	155	815	3.305
	Friskoler og private grundskoler	Q1	14	15			5	99
		Q2	28	5			12	100
		Q3	11	7			6	89
		Q4	5	6			12	81
		Q mangler	286	49	105	59	753	526

TABEL 4 (figur 3.7 og 3.11)

Gennemførelse af ungdomsuddannelse indenfor fem år efter afslutning af grundskole, 2000-2005

		eud	hf	hhx	htx	stx	Antal gennemført i alt	Antal individer i alt
9. klasse	Almene efterskoler	3.731	791	1.187	474	5.334	11.517	16.796
	Folkeskoler	25.640	3.601	12.747	5.749	51.303	99.040	127.357
	Fri- og privatskoler	2.776	854	1.930	854	12.909	19.323	23.685
10. klasse	Almene efterskoler	19.771	8.141	7.624	3.136	25.539	64.211	80.501
	Folkeskoler	34.171	9.671	10.485	3.309	14.861	72.497	105.586
	Fri- og privatskoler	4.805	2.233	2.467	802	6.206	16.513	21.345
	Ordblindeefterskoler	1.872	30	12	9		1.923	4.034
	Efterskoler for unge med særlige behov	375					375	2.694
Ikke-identificeret afslutning på grundskole	Almene efterskoler	313	93	46	33	274	759	1.579
	Ordblindeefterskoler	77					77	191
	Efterskoler for unge med særlige behov	15					15	198
	Folkeskoler	983	234	159	80	544	2.000	5.682
	Friskoler og private grundskoler	199	116	71	13	368	767	1.522
I alt		94.728	25.764	36.728	14.459	117.338	289.017	391.170

Kilde: DAMVAD på baggrund af tal fra Danmarks Statistik

TABEL 6 (3.8 og 3.9)

Gennemførelse af ungdomsuddannelse inden for fem år efter afsluttet grundskole fordelt på elevgrupper, 200-2005

			eud	hf	hhx	Htx	stx	Ikke begyndt ungdomsudd indenfor 2 år	
9. Klasse	Efterskoler	Q1	743	124	131	53	417	1.640	
		Q2	1.021	160	252	100	806	1.250	
		Q3	857	151	309	125	1.259	862	
		Q4	502	148	311	146	2.361	486	
		Q ukendt	1.339	213	186	51	491	2.233	
	Folkeskoler	Q1	7.212	1.013	2.292	824	5.964	11.954	
		Q2	7.677	857	2.957	1.430	8.711	7.420	
		Q3	6.743	751	3.714	1.662	12.337	4.531	
		Q4	3.447	813	3.655	1.796	24.102	2.615	
		Q ukendt	561	167	129	37	189	1.797	
	Friskoler og private grundskoler	Q1	582	181	245	121	1.189	1.364	
		Q2	724	196	368	163	1.889	1.024	
		Q3	786	177	513	257	2.742	853	
		Q4	609	252	777	302	7.021	805	
		Q ukendt	75	48	27	11	68	316	
	10. Klasse	Efterskoler	Q1	2.576	1.064	616	223	1.605	3.823
			Q2	4.158	1.615	1.346	524	3.620	3.492
			Q3	4.731	1.965	2.229	861	6.125	3.018
			Q4	3.309	1.865	2.111	1.055	10.662	2.242
Q ukendt			6.526	1.666	1.334	483	3.533	6.976	
Folkeskoler		Q1	7.310	2.380	1.852	524	2.378	11.504	
		Q2	7.931	2.182	2.297	706	2.849	7.293	
		Q3	7.112	1.828	2.500	809	3.238	4.765	

		Q4	3.384	1.235	1.790	715	3.675	2.228
		Q ukendt	8.434	2.046	2.046	555	2.721	7.299
	Friskoler og private grundskoler	Q1	649	316	247	76	521	1.117
		Q2	936	440	414	133	909	987
		Q3	1.094	473	631	205	1.348	873
		Q4	810	489	724	264	2.434	771
		Q ukendt	1.316	515	451	124	994	1.084
		Efterskoler	Q ukendt	406	95	47	33	274
Afslutning på grundskole ikke-identificeret	Folkeskoler	Q1	25	9				54
		Q2	19					28
		Q3	22				5	29
		Q4	9	5				6
		Q ukendt	908	213	153	79	535	3.565
	Friskoler og private grundskoler	Q1	12	16				51
		Q2	14	7				71
		Q3		15				49
		Q4	7	10				45
		Q ukendt	163	68	68	13	368	539

Kilde: DAMVAD på baggrund af data fra Danmarks Statistik

TABEL 6 (figur 4.1)

Overgangsrate til ungdomsuddannelse inden fem år efter gennemført grundskole

	Efterskole	Kontrol	Forskel i procentpoint	Forskel i procent
I forhold til folkeskolen	94,47	93,58	0,88**	0,951058**
I forhold til privat- og friskoler	94,47	94,72	0,25	-0,26394

Kilde: DAMVAD på baggrund af data fra Danmarks Statistik. Note: *** indikere signifikansniveau på 1 pct. ** indikere signifikansniveau på 5 pct.. N=97.036 for fri- og privatskoler N=148.701 for folkeskole

TABEL 7 (figur 4.2)

Overgang til ungdomsuddannelse fordelt på elevgrupper

	Efterskole	Kontrol	Forskel i procentpoint	Forskel i procent
Elever fra uddannelsesfremmed hjem (antal obs. = 24.830)	89,46	86,91	2,55***	2,93***
Elever fra mindre uddannelsesfremmed hjem (antal obs. = 39.726)	93,32	92	1,31***	1,43***
Elever fra mindre uddannelsesstærke hjem (antal obs. = 49.134)	95,38	94,5	0,83***	0,93***
Elever fra uddannelsesstærke hjem (antal obs. = 50.652)	96,99	96,06	0,93***	0,97***

Kilde: DAMVAD på baggrund af data fra Danmarks Statistik. Note: *** indikere signifikansniveau på 1 pct. ** indikere signifikansniveau på 5 pct.. N=97.036 for fri- og privatskoler N=148.701 for folkeskole

TABEL 8 (figur 4.3)

Gennemførelsesrate til ungdomsuddannelse inden otte år efter gennemført grundskole

	Efterskole	Kontrol	Forskel	Forskel i procentpoint
I forhold til folkeskolen	81,02	81,03	0.00	-0,01234
I forhold til privat- og friskoler	81,02	86,07	-5.04***	-5,86732***

Kilde: DAMVAD på baggrund af data fra Danmarks Statistik. Note: *** indikere signifikansniveau på 1 pct. ** indikere signifikansniveau på 5 pct. N=64467 for friskoler. N=98398 for folkeskole.

DAMVAD
OSLO . COPENHAGEN . DAMVAD.COM

Badstuestræde 20
DK-1209 Copenhagen K
Tel. +45 3315 7554

Essendrops gate 3
N-0368 Oslo
Tel. +47 970 43 859